

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Економічний факультет

Кафедра фінансів

Дипломна робота

ОР– бакалавр

на тему: **«Особливості сучасного стану та розвитку державних банків»**

Виконала: студентка 4 курсу,

групи ФБСст-21

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Ватрала Р.І.

Керівник : к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів

Цюпа О.П.

Рецензент: к.е.н., доцент, доцент кафедри підприємництва, торгівлі та прикладної економіки

Мацола М.М.

Івано-Франківськ – 2024 р.

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ БАНКІВ

1.1. Сутність та функції державних банків

1.2. Роль державних банків у розвитку національної економіки та банківської системи

1.3. Особливості функціонування державних банків України в сучасних економічних умовах

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ БАНКІВ ПРОТЯГОМ 2020-2023 РР. (на прикладі АТ «Ощадбанк»)

2.1. Історія розвитку та загальна характеристика АТ «Ощадбанк»

2.2. Аналіз фінансових показників економічної діяльності АТ «Ощадбанк» за 2020 - 2023 рр.

2.3. Пріоритети у діяльності АТ «Ощадбанк» під час війни

РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНИХ БАНКІВ В УКРАЇНІ

3.1. Актуальні проблеми та перспективи розвитку державних банків в Україні

3.2. Стратегія держави щодо розвитку АТ «Ощадбанк»

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ВСТУП

Економіка будь-якої країни є складною системою, яка залежить від багатьох внутрішніх і зовнішніх факторів. Останніми роками українська економіка зазнала значних трансформацій і труднощів, зокрема через політичні кризи, військові конфлікти та глобальні економічні потрясіння. Зважаючи на ці проблеми, влада змушена шукати ефективні методи стабілізації та розвитку економіки, які забезпечують стійкість і зростання навіть у складних умовах.

У цьому контексті фінансові установи, особливо банки, які є важливими компонентами фінансової системи, відіграють важливу роль. Вони забезпечують необхідні фінансові ресурси для розвитку підприємств, підтримки малого і середнього бізнесу та здійснюють реалізацію важливих соціальних програм. Однак особливе місце в цій системі займають державні банки.

Державні банки, як ключовий елемент банківської системи відіграють важливу роль у забезпеченні стабільності та розвитку економіки країни. Оскільки ці фінансові установи є значними учасниками на ринку та мають значний вплив на фінансові потоки та інвестиційні рішення, їх діяльність значною мірою залежить від збереження значної частини вітчизняного капіталу в банківській системі. Ефективна робота державних банків є важливою для стабільності фінансової системи та здатності країни до економічного зростання та розвитку. Роль державних банків полягає у забезпеченні широкого доступу до банківських послуг і сприянню стійкому економічному зростанню. У цьому контексті важливо розглянути, як державні банки допомагають економічному прогресу та як вони впливають на загальний фінансовий стан країни.

Сучасна економіка, яка характеризується швидкими змінами та високою невизначеністю безумовно впливає на державні банки, але вони продовжують залишатися важливою ланкою, яка сприяє стабільності та сталому розвитку. На даний момент у розвитку економіки України створення ефективної банківської системи є однією з головних проблем, які потребують вирішення. Вирішення проблем банківського сектору має вирішальне значення для успіху бізнесу та окремої галузі, а також для прискорення загального зростання економіки

країни. За останні кілька років банківська система України зіткнулася з кількома економічними та політичними кризами, які, на жаль, сповільнили розвиток банків і підірвали загальну довіру до банківської системи. Як явища ринкової економіки, які виживають найсильніші, банківські кризи сприяють вибору банків. Банк, який не відповідає вимогам навколишнього середовища, або повинен змінитися та використовувати свої сильні сторони, або зникнути.

Метою дослідження є аналіз поточного стану державних банків та особливостей їх розвитку в Україні.

Основними завданнями даної роботи є:

- розкрити суть і функції державних банків;
- відобразити роль державних банків у розвитку національної економіки та банківської системи;
- розкрити особливості функціонування державних банків України в сучасних умовах;
- провести аналіз історії розвитку та дати загальну характеристику, становлення та трансформації державних банків на прикладі АТ «Ощадбанк»;
- виконати детальний аналіз фінансових показників економічної діяльності АТ «Ощадбанк», щоб оцінити динаміку основних фінансових показників і оцінити, як ці показники впливають на загальну ефективність банку;
- визначити пріоритети діяльності АТ «Ощадбанк» під час війни та особливості функціонування банку в умовах підвищеної економічної нестабільності та викликів, пов'язаних з воєнним станом;
- охарактеризувати поточні проблеми та перспективи розвитку державних банків в Україні;
- охарактеризувати стратегію держави щодо розвитку АТ «Ощадбанк».

Об'єктом дослідження є державний банк України АТ «Ощадбанк».

Предметом дослідження є економічні зв'язки і процеси, які виникають у діяльності державних банків та в процесі їх розвитку.

Методологічна база дослідження включає законодавчо-нормативні документи України, які регулюють діяльність банківського сектору, а також методи наукового пізнання, такі як системний підхід, аналіз, синтез, порівняння та узагальнення. Теоретична база дослідження спирається на роботи вчених-економістів, які досліджували функціонування банківської системи та роль державних банків у економіці, таких як Федевич Л. С., Ливдар М. В., Межирицька, С. П. Прасолова, О. С. Вовченко та інших. Це дозволяє забезпечити комплексний підхід до вивчення предмету дослідження.

Інформаційно-аналітична база дослідження складається з офіційних статистичних даних, звітів державних банків, аналітичних матеріалів Національного банку України та статей у наукових журналах і монографіях, що стосуються банківської справи. Завдяки використанню різноманітних джерел інформації можна отримати об'єктивну та повну картину поточного стану державних банків України.

Науково-пізнавальне значення дослідження полягає в тому, щоб розширити наші знання про те, як працюють державні банки, як вони впливають на економічні процеси та як обирати ефективні стратегії розвитку. Розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності діяльності державних банків і адаптації їх до сучасних економічних обставин є важливою частиною цієї роботи.

Структура бакалаврської роботи включає вступ, теоретичний огляд літератури, аналіз поточного стану державних банків України, методологічні аспекти дослідження, практичні рекомендації та висновки. Робота складається приблизно з 60 сторінок, що дозволяє детально розглянути питання та досягти мети дослідження.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ БАНКІВ

1.1. Сутність та функції державних банків

У міру розвитку грошово-кредитних відносин банківська діяльність набувала різних форм протягом багатьох історичних періодів. Виникнення та розширення банківських операцій, послуг і продуктів відбувалось поступово відповідно до еволюції грошово-кредитних відносин.

Історія банківської справи тісно пов'язана з історією банківської діяльності та виникненням грошей. Немає достатньо достовірних даних про те, коли з'явилися перші банківські установи та як вони здійснювали позики. Але історичні записи показують, що перші банківські послуги з обміну грошима були в Стародавній Греції (IV ст. до н. е.), у Стародавньому Вавилоні (VI ст. до н. е.), у Стародавньому Єгипті та в Римі ще за дві тисячі років до нашої ери.

Термін «банк» походить від італійського слова «banco», яке означає «конторка», «лава» або «стіл», за яким відбувався обмін грошима. Банк у французькому перекладі означає «скриня», що означає, що це означає зберігати щось цінне.

Відповідно до закону України “Про банки і банківську діяльність” банк - це юридична особа, яка на підставі банківської ліцензії має виключне право надавати банківські послуги [1].

Банківська система відіграє важливу роль у формуванні економічних відносин між різними суб'єктами грошового ринку. Це в першу чергу пов'язано з тим, що банки мають велику вагу у структурі економіки щодо організації руху фінансових потоків. Вони концентрують значну частину ресурсів країни та створюють основу її кредитної системи. У сфері економіки як позитивні, так і негативні тенденції найбільш швидко та активно проявляються якраз у роботі банківських систем.

Основна ідея банку полягає в тому, що він розглядається як організація чи підприємство, яке виконує певний набір операцій, які, слід вважати банківськими. Такі операції включали, насамперед, прийом вкладів і видачу кредитів. Хоча це не зовсім правильний підхід вважати ці дії ознакою роботи банку, процес отримання грошей для тимчасового використання характерний майже для будь-якого кредиту. Це відбувається задовго до перетворення однієї сторони кредитних відносин у власний банк.

Перш ніж говорити про сутність банківської системи, слід розглянути основні підходи до її розуміння. Отже, є два основні підходи: інституційно-економічний і інституційний.

Інституційний підхід: банківська система складається з усіх банків, які утворюють єдину кредитну систему.

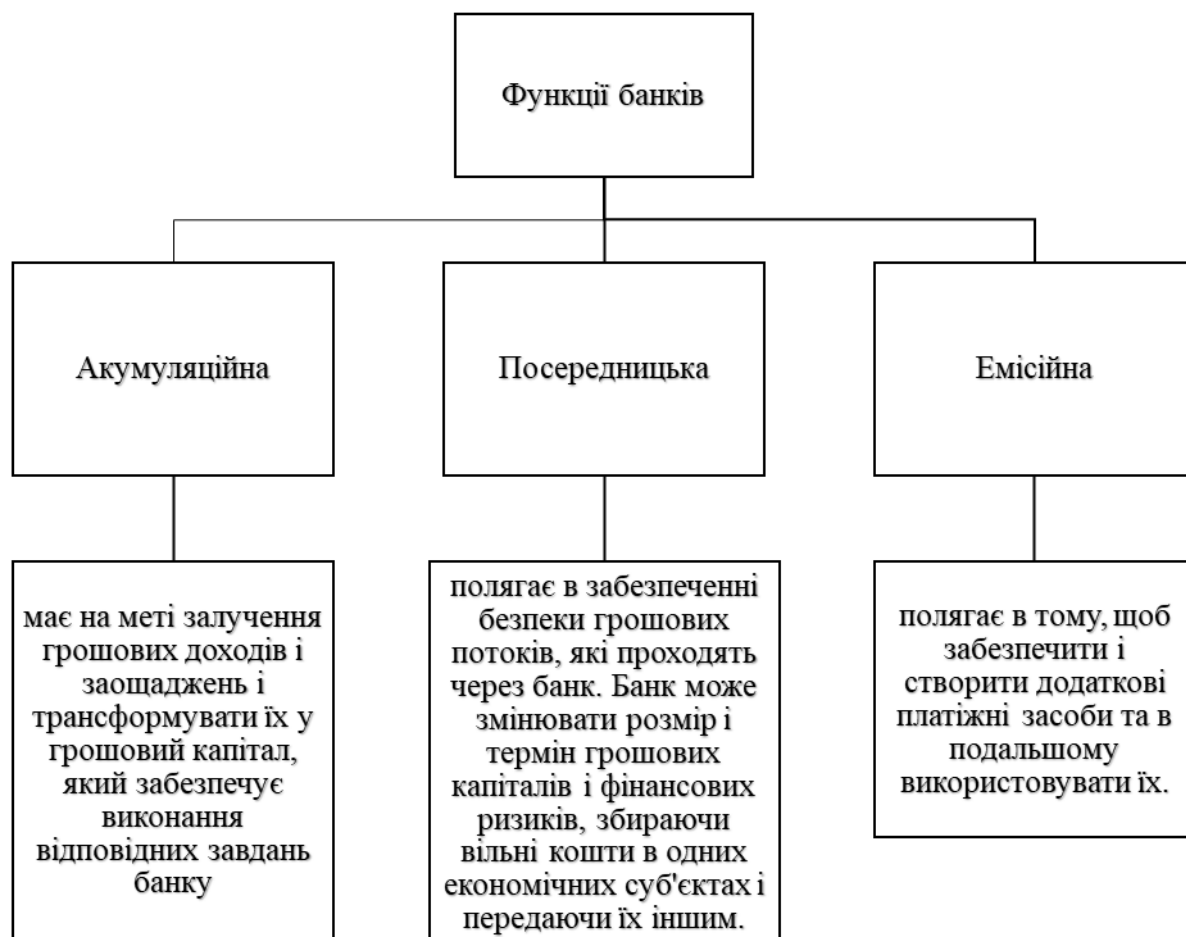
Інституційно-економічний підхід: банківська система складається з усіх економічних, правових і організаційних обставин, які визначають необхідність системного регулювання банківської діяльності.

Згідно інституційного підходу, банківська система складається з усіх банків, які її утворюють. Даний метод використовується для визначення сутності банківської системи в національних законах. Таким чином, банківська система України складається з Національного банку України та інших банківських установ, а також філій іноземних банків, які засновані та працюють на території України відповідно до положень Закону України «Про банки і банківську діяльність»[1]. Варто зауважити, що цей підхід розглядає банківську систему лише як сукупність банківських установ, які складають кредитну систему.

Інституційно-економічний підхід розглядає банківську систему як таку, що ґрунтується на концепції, яка визначає місце кожного окремого виду банківських установ у системі. Таким чином, структура банківської системи залежить від суспільно-економічних обставин. Отже, інституційно-економічний підхід розглядає банківську систему з точки зору економічних, правових та

організаційних обставин, які визначають необхідність системного регулювання банківської діяльності.

Банківська система контролює потоки грошових коштів і сприяє розвитку економіки. Банки мають унікальне призначення, особливості та функції. Так, банк та його система повинна виконувати покладені на неї функції, а саме: акумуляційну, посередницьку та емісійну (див. рис.1.1).

Рис 1.1 Функції банків*

*Джерело: складено автором на підставі [16;17;20].

Банківська система відіграє важливу роль у економічній інфраструктурі, оскільки вона впливає на прогнози щодо інфляції за допомогою формування грошової пропозиції; перерозподіл тимчасово вільних грошових коштів і перетворення їх у функціонуючий капітал є важливим фактором розвитку реального сектору, сприяючи найбільш ефективному використанню коштів; депозитна діяльність банків відображає тенденцію населення до зберігання

грошей. У своїй поточній діяльності банки аналізують процеси, що характеризують стан та розвиток виробничої галузі, спеціальні підрозділи банківської системи моніторять підприємства з метою отримання незалежних і оперативних оцінок економічної кон'юнктури ринку, фінансового становища підприємств і їх інвестиційних потреб.

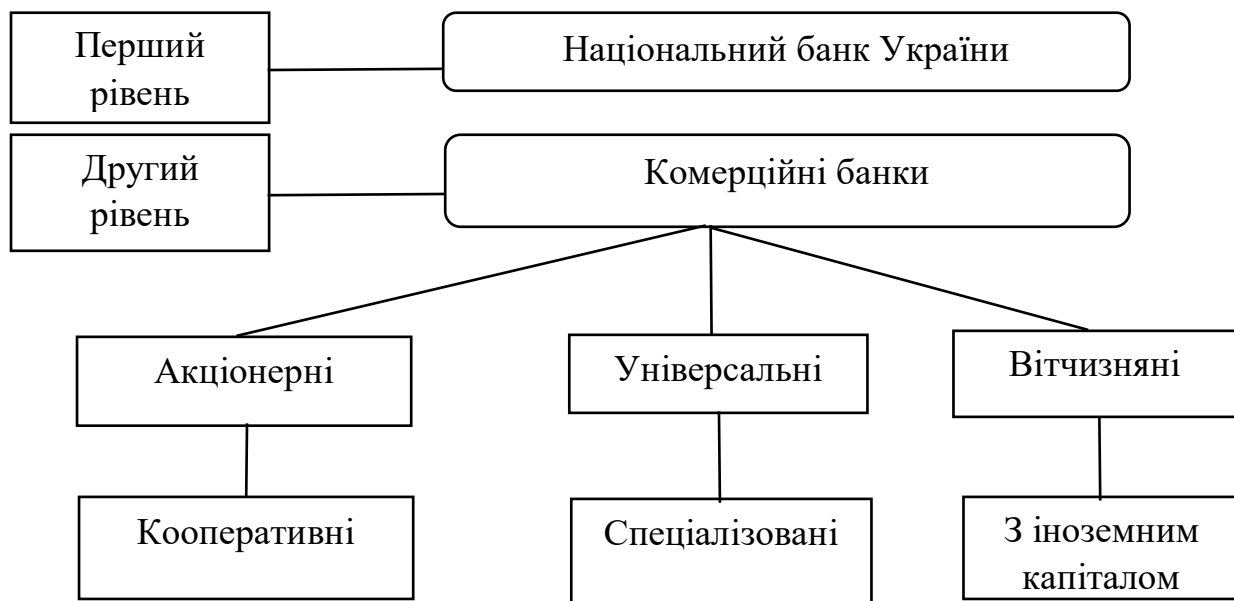
Сучасна банківська система базується на принципах, які визнані у всьому світі, і деякі з них є такими:

1. принцип дворівневої структури, що реалізується шляхом чіткого законодавчого поділу функцій центрального банку та комерційних банків;
2. принцип універсальності, відповідно до якого будь-які обмеження щодо діяльності банківських установ на грошовому ринку знімаються
3. принцип сегментування – банківська діяльність обмежується деякими видами операцій на грошовому ринку;
4. принцип комерційної спрямованості банків другого рівня, який виражається у тому, що основною метою діяльності банків є отримання прибутку;
5. принцип конкуренції на фінансовому ринку;
6. принцип здійснення центральним банком банківського регулювання і нагляду.

Банки виконують багато завдань, включаючи посередництво, контроль, нагляд, скорочення витрат обігу та перетворення неліквідних активів у ліквідні зобов'язання. Виконання цих завдань визначає темпи та пропорції економічного розвитку. Показники, такі як відкритість банківської системи, рівень вільних резервів, рівень обов'язкових резервів, стратегії банків щодо рівня надлишкових резервів і попит на готівку, визначають ступінь впливу банків на темпи економічного розвитку країни.

Закон України «Про банки і банківську діяльність»[1] заснував класичну дворівневу структуру банківської системи України (рис.1.2). На другому рівні знаходяться комерційні банки з різними територіальними статусами, власністю та спеціалізаціями. Загалом, структура банківської системи – це сукупність її

компонентів (банків) і взаємозв'язків, які впливають на її внутрішню структуру та функціонування.

Рис. 1.2. Структура банківської системи*

*Джерело: Складено автором на підставі [1; 22]

Як видно з структури банківської системи України, вона складається з різноманітних фінансових установ, які відіграють важливу роль у підтримці стабільності та зростання економіки. З наданням широкого спектру послуг як для бізнесу, так і для населення приватні комерційні банки, іноземні банківські установи та інші банківські установи відіграють значну роль у формуванні фінансового середовища країни.

Державні банки є фінансовими установами, повністю або частково належать державі, і вони виконують спеціальні функції, покладені на них урядом. Вони забезпечують фінансову стабільність, підтримують стратегічні сектори економіки та допомагають економічному розвитку, відіграючи важливу роль у національних економіках багатьох країн.

Функції державних банків:

- фінансова підтримка пріоритетних задач держави та структурних реформ;
- стимулювання розвитку фінансових ринків;
- подолання криз та пом'якшення їх наслідків;

- сприяння розвитку інноваційної економіки через зниження вартості джерел фінансування для пріоритетних галузей економіки;
- забезпечення економічної безпеки держави, зменшуючи вплив іноземного капіталу в банківській системі;
- активізація розвитку малого і середнього бізнесу, що обумовлено організацією взаємовигідного фінансового партнерства та наданням кредитних ресурсів на пільгових умовах [18]

Державний банк — це банківська установа, яка працює з метою не отримання прибутку, а виконання функцій фінансового агента уряду для реалізації програм соціально-економічного розвитку. 100% статутного капіталу належить органам державної влади, які в управлінні підпорядковані цим органам, а рівень контролю держави визначається відповідними законодавчими актами.

Станом на 01.01.2024 в Україні функціонують 5 державних банків, а саме: Приватбанк, Ощадбанк, Укргазбанк, Укрексімбанк, СЕНС БАНК. Зокрема останній було перекласифіковано у групу державних банків у липні 2023 року.

Державні банки відіграють важливу роль у стабілізації ситуації, особливо під час криз. У своїй поточній діяльності банки аналізують процеси, які характеризують стан і розвиток виробництва. Спеціальні підрозділи банківської системи моніторять підприємства з метою отримання незалежних і оперативних оцінок ринкової економіки, фінансового стану підприємств і потреб інвестицій. Це дозволяє покращити операційні процедури та інструменти грошово-кредитної політики та підвищити їх ефективність, що має значний вплив на стан економіки країни. Банківська система впливає на загальний попит, залучаючи гроші підприємств, організацій і людей на свої рахунки та депозити.

У наш час саме державні банки є однією з найважливіших частин фінансового ринку, а також економіки в цілому. На відміну від більшості фінансових установ, вони можуть залучати гроші від фізичних та юридичних осіб. Таким чином, банківські структури змушені приділяти велику увагу

управлінню фінансовими ресурсами, щоб переконатися, що вкладники можуть повернути свої гроші в майбутньому, і дотримуватися певних правил і обмежень, які забезпечують стабільність банківської системи.

Отже, державні банки відіграють важливу роль у розвитку країни, підтримуючи фінансову систему, стратегічні галузі та сприяючи соціально-економічному розвитку. Їхня сутність полягає в тому, що держава через державні банківські установи виконує спеціальні завдання та функції. У зв'язку з тим, що комерційний фінансовий сектор не здатний забезпечити швидкий і постійний економічний розвиток, економічна система продовжує потребувати державних банків. Вони підтримують економіку у стійкому економічному зростанні та підвищенню добробуту населення, а їх подальший розвиток є необхідним для процвітання економічного ладу країни.

1.2. Роль державних банків у розвитку національної економіки та банківської системи

Банківська система є життєво важливою для будь-якої держави, незалежно від економічної системи та способу організації суспільних відносин. Це тому, що вони є єдиною системою, яка працює над тим, щоб гарантувати ефективний обіг фінансових ресурсів у країні. Ефективність руху фінансових ресурсів залежить від того, наскільки добре організована банківська система та наскільки добре вона відповідає економічній політиці уряду, етапу розвитку економіки, і, як наслідок, розвиток економіки.

Економіка країни розвивається завдяки розвиненій банківській системі, яка збільшує темпи сукупних заощаджень і капіталовкладень, що збільшує конкуренцію та підтримує і забезпечує розвиток динамічної ефективності. З цієї причини надзвичайно важливим є забезпечення взаємодії економічної системи та банківського сектору, щоб подолати поточні кризи та підтримувати економічне зростання.

Як основні установи фінансової системи, державні банки відіграють важливу роль у розвитку економіки країни.

По-перше, вони є основним джерелом фінансування соціальних і економічних проєктів, які мають стратегічне значення для економічного зростання країни. Це може включати інвестиції в галузі, які сприяють розвитку економіки та покращенню якості життя людей, такі як житлове будівництво, освіта, охорона здоров'я та транспортна інфраструктура.

По-друге, державні банки підтримують фінансову систему. Вони забезпечують ліквідність і стабільність банківської системи та запобігають фінансовим збоям, що дозволяє їм надавати фінансову підтримку в разі кризових ситуацій.

По-третє, державні банки часто служать засобом, за допомогою якого державна фінансова політика реалізується та впливає на економіку. Вони мають здатність фінансувати впровадження державних програм, зокрема, що стосуються екологічного, енергетичного та економічного розвитку.

По-четверте, державні банки можуть стати каталізаторами технологічного прогресу та інновацій. Вони мають здатність стимулювати підприємництво, фінансувати дослідження та розвиток у нових сферах і створювати сприятливі умови для розвитку інновацій і нових технологій.

Розвинений державний банківський сектор є необхідною умовою нормального функціонування економіки, а також функціонування державного бюджету та підприємств. Реорганізація економіки в цілому неможлива без досконалої банківської системи. Крім того, міцний і добре розвинений державний банківський сектор має вирішальне значення для відновлення економіки країни. Фінансова санація підприємств, які потребують грошей для функціонування та реорганізації, неможлива без участі населення в банківському секторі.

Банківська система та економіка країни залежать від державних банків. Вони багато важать у підтримці фінансової стабільності, функціонування банківської системи країни. Одним із основних завдань державних банків є

надання широкого спектру фінансових послуг як громадянам, так і підприємствам. Вони часто фінансують соціальні важливі проекти в сферах, таких як освіта, охорона здоров'я, житлове будівництво та інфраструктура, які не є цікавими для приватних банків. Це допомагає розвитку економіки, а також покращує якість життя населення.

Варто відмітити позитивні сторони функціонування державних банків в Україні, зокрема вони виконують соціальні завдання, створюючи відділення у важко доступних різних місцях. Але слід пам'ятати, що основне завдання державних банків полягає у кредитуванні різних секторів, задля збагачення економічного стану країни.

Відповідно до теперішнього розвитку економіки також зростають вимоги до банківської системи, яка, у свою чергу, повинна сприяти ефективному функціонуванню та довгостроковому економічному зростанню в контексті поступової інтеграції до європейської та світової економіки.

Очищення банківської системи та створення запасу ліквідності призвели до стабільності. При надзвичайних ситуаціях важливо продемонструвати стійкість банківської системи, щоб люди не боялися.

Банки відіграють важливу роль у створенні внутрішнього державного боргу та розвитку ринку державних боргових цінних паперів. Як регулятор більшої частини фінансового сектору НБУ фактично заборонив діяльність банків із російським капіталом запровадив низку заходів для підтримки ліквідності, тимчасове послаблення вимог до виконання економічних нормативів, оцінка облігацій внутрішньої державної позики(ОВДП). Внутрішній державний борг України формується з облігацій внутрішньої державної позики, фінансових інструментів, які Міністерство фінансів України випускає за дорученням Кабінету Міністрів України. Ці цінні папери можуть бути представлені як у національній, так і в іноземній валюті і доступні лише на внутрішньому ринку. Державні банки є основними інвесторами в державні цінні папери в багатьох ринкових економіках.

Інформація про ринок державних цінних паперів, яку надають державні банки та Національний Банк України, включає аналітичні звіти, прогнози та економічні дані, що допомагає інвесторам приймати обґрунтовані рішення. Крім того, вони викликають створення нових фінансових інструментів і послуг, підтримуючи розвиток ринкової інфраструктури.

Ринок державних цінних паперів формується значною мірою державними банками. Ощадбанк, який є одним із найбільших державних банків України, активно бере участь у цих процесах. Державні банки відіграють важливу роль у забезпеченні прозорості, стабільності та ефективності ринку державних цінних паперів в країні. Це дуже важливо для фінансової стабільності та економічного зростання України, оскільки це сприяє зниженню вартості запозичень уряду та підвищенню довіри інвесторів до економіки країни.

Таким чином, державні банки відіграють важливу роль у фінансовій системі, оскільки вони беруть участь у стабільності економіки, забезпечують доступ до фінансових ресурсів та заохочують економічний розвиток у країні. Вони забезпечують процвітання та сталість у довгостроковій перспективі та є важливим інструментом для реалізації економічних стратегій. У теперішніх непростих умовах банківський сектор України успішно функціонує та виконує всі свої обов'язки. Стабільність банківського сектору дозволила іншим секторам економіки розвиватися. Банківська система відіграє значну роль у відновленні економіки.

1.3. Особливості функціонування державних банків України в сучасних економічних умовах

Попри труднощі, пов'язані з війною, банківська сфера України залишається стійкою та сприяє економіці воюючої країни. Банківський сектор почав формуватися в Україні ще зі здобуттям незалежності. Для нормального функціонування економіки, а також державного бюджету та бізнесу потрібна розвинута банківська система. Реорганізація економіки в апоріорі неможлива без

досконалої банківської системи. Крім того, міцний і добре розвинений банківський сектор має вирішальне значення для відновлення економіки країни.

Економічна криза та політичні події останніх років призвели до значних потрясінь у банківській системі України. Регуляторна політика Національного банку України має на меті покращити банківську систему, підвищуючи вимоги до капіталізації банків, збільшуючи прозорість їх діяльності та покращуючи систему нагляду. У цій ситуації державні банки відіграють важливу роль.

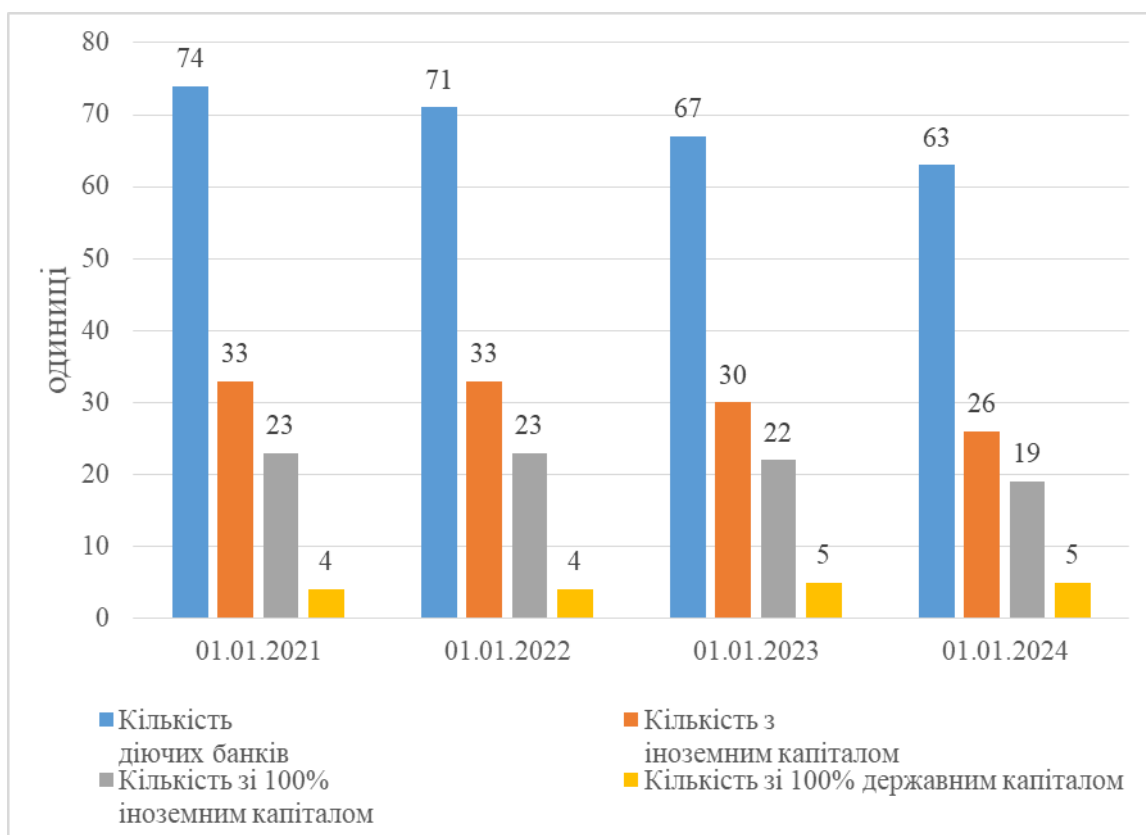
Банківська система України вдало подолавши зовнішні загрози, викликані світовою пандемією коронавірусу в 2020–2021 роках, у 2022 році зіткнулася з новими великими проблемами, пов'язаними з повномасштабним вторгненням РФ в Україну. На стан банківської системи та загальний стан грошово-кредитної системи нашої країни впливає діяльність українських державних банків, яка певною мірою відображає і формує поточні тенденції в банківському секторі. Державні банки, особливо в умовах війни, повинні активно брати участь у підтримці фінансової стабільності країни, підтримці банківського сектора, наданні фінансування підприємствам, які мають важливе значення для економіки та критичної інфраструктури.

В умовах, коли українське суспільство розвивається в умовах воєнного стану, кожна галузь незважаючи на рід діяльності стикається з негативними процесами, спричиненими війною. Зважаючи на те, що банки зазвичай є одним із найбільш чутливими до воєнного стану, з початку війни перед ними виникли значні виклики. Банківські установи змушені адаптуватися до нових умов, залучати клієнтів, проводити фінансові операції та реагувати на ризики, які часто виникають у форс-мажорних ситуаціях.

Війна створила низку проблем для українських банків на різних рівнях їх діяльності. Майже всі сучасні українські банки втратили значну частину своїх функціональних підрозділів на тимчасово окупованих територіях. Крім того, частина банківського майна була повністю знищена, що призвело до погіршення ресурсної бази та можливостей для подальшої діяльності банків.

Протягом останніх трьох років банківська система України зазнала значних змін, що відобразилось на динаміці кількості банківських установ (див.рис.1.3.). Внаслідок численних економічних викликів, регуляторних реформ та кризових явищ кількість банків постійно змінювалася. На початку 2021 року банківська система України налічувала близько 130 банків, що створювало високий рівень конкуренції та розмаїття банківських послуг. Однак, унаслідок коронавірусу та повномасштабної війни багато банків не змогли витримати економічний тиск і були змушені припинити свою діяльність.

Рис. 1.3 Динаміка кількості банків протягом 2021-2024рр.*

*Джерело: складено автором на підставі [8]

З рисунка 1.3 видно що загальна тенденція веде до зменшення кількості діючих банків в Україні з 2021 по 2023 роки. На початку 2021 року налічувалось 74 банки, з них 33 мали іноземний капітал, що складало 44,6 відсотка від загальної кількості. Ці показники знижувалися протягом наступних трьох років. На початку 2022 року кількість банківських установ зменшилася до 71 установи, при цьому кількість банків з іноземним капіталом залишилася на

рівні 33 одиниць. Однак наступного року, у 2023 році, кількість діючих банків ще більше знизилася до 67, а кількість банків з іноземним капіталом знизилася до 30. У першому півріччі 2024 кількість діючих банків знизилась до 63, спостерігається відтік банків з іноземним капіталом, кількість яких складає 19 установ.

Можна припустити, що на це вплинув ряд певних факторів, зокрема повномасштабне вторгнення, яке почалося 24 лютого 2022 року, і посилює соціально-економічну катастрофу в Україні. Економіка в країні продовжує працювати в умовах геополітичної нестабільності після жорстких карантинних обмежень, накладених внаслідок пандемії COVID-19. Банківська система продемонструвала свою стійкість і здатність реагувати на нестандартні ситуації під час пандемії COVID-19 та війни. Хороша робота всіх частин фінансової системи є важливою для економічного розвитку, і банківська система відіграє важливу роль у цьому процесі.

Окрім проблем, які виникли в діяльності самих банків, вони також стикаються з проблемами, пов'язаними з клієнтами, що погіршує співпрацю між сторонами. Більшість їхніх клієнтів не вірять, що банки, по своїй економічній природі, здатні ефективно реагувати на різноманітні ризикові ситуації. В умовах війни багато підприємств в Україні втратили бізнес або значно скоротили можливості збуту своїх товарів. Трудові ресурси українських підприємств значно зменшилися через мобілізацію та вплив великої кількості робочої сили за кордон. Вони не можуть працювати нормально через різні незалежні від них чинники (відключення електроенергії, тривоги та обстріли).

З початку війни банки продовжували працювати майже безперервно в тих місцях, де це було безпечно для працівників і споживачів. Вони безперервно надавали послуги онлайн, зберігали персонал, постачали готівку та забезпечували роботу відділень. Саме в таких складних умовах діяльність державних банків має вирішальне значення для стабілізації банківського сектора України, оскільки вона захищає інтереси держави, а не приватних власників.

Надійна та ефективна банківська система є важливим фактором розвитку ринкової економіки, оскільки вона дозволяє спрямовувати ресурси на найбільш ефективне використання та розподіл. Розвинена банківська система стимулює економіку країни, підвищуючи темпи сукупних заощаджень і капіталовкладень, що призводить до зростання конкуренції та підтримує і забезпечує розвиток динамічної ефективності.

У кризових умовах державні банки мають більшу довіру клієнтів, ніж приватні банки, оскільки державні банки мають менший ризик банкрутства. Державні банки є тими, хто реалізує державну політику в банківському секторі. Вони також мають можливість впроваджувати різні програми, які сприяють розвитку економіки та стабілізують економічну ситуацію в країні, наприклад державні програми кредитування «Кредити 5–7–9» та «Оселя», а також частково залучати кошти для фінансування військових потреб. У цьому контексті працюють п'ять державних банків і уряд України контролює понад половину активів банківської системи країни.

Важко визначити вплив і результативність діяльності державних банків у різних сферах діяльності під час війни. Однак розглянемо основні кількісні показники діяльності державних банків України у 2023 році. (див.табл.1.1.)

Таблиця 1.1

Основні показники діяльності державних банків за 2023 рік, млн.грн.*

Показник/ Банк	Приват Банк	Ощадбанк	Укрексімбанк	Укргазбанк	СЕНС БАНК
Статутний капітал	206 060	49 473	45 570	13 319	28 726
Власний капітал	83 111	36 206	6 996	11 237	11 748
Зобов'язання	526 771	281 407	236 250	141 610	76 455
Кошти клієнтів	501 870	267 427	200 838	129 427	74 608
Активи	609 882	343 000	263 459	166 436	107 971
ОВДП	228 689	96 932	56 725	33 951	5 220
Обсяг виданих кредитів	55 557	83 035	73 902	59 903	34 468
Фінансовий результат	43 373	14 176	3 595	2 921	5 584

Кількість клієнтів(тис.осіб)	19 283	7081	338	1054	917
Кількість відділень(од.)	1132	1182	48	220	140

*Джерело: складено автором на підставі [4; 26].

Як бачимо з таблиці 1.1, на державні банки припадає найбільша частка національної банківської системи. Найбільший статутний капітал у ПриватБанку становить 206 060 млн. грн. У банку є 83 111 млн грн власного капіталу та 526 771 млн. грн зобов'язань. У ПриватБанку є активи на загальну суму 609 882 млн. грн, а кошти клієнтів на загальну суму 501 870 млн. грн. Обсяг облігацій внутрішньої державної позики (ОВДП) становить 228 689 млн. грн, а видані кредити становлять 55 557 млн. грн. Банк має активи на суму 43 373 млн. грн. У ПриватБанку 1132 відділення та обслуговує 19 283 тис. клієнтів.

Ощадбанк має статутний капітал у розмірі 49 473 млн. грн та власний капітал 36 206 млн. грн. Його зобов'язання становлять 281 407 млн.грн., а кошти клієнтів 267 427 млн. грн. Активи Ощадбанку становлять 343 000 млн.грн, а ОВДП становлять 96 932 млн.грн, видані кредити становлять 83 035 млн.грн. Банк заробив 14 176 млн.грн. Ощадбанк має 1182 відділення та обслуговує 7081 тис. клієнтів. Укрексімбанк має власний капітал у розмірі 6 996 млн.грн, а статутний капітал становить 45 570 млн.грн. Банківські зобов'язання становлять 236 250 млн грн, а кошти клієнтів становлять 200 838 млн грн. Активи банку становлять 263 459 млн грн, ОВДП — 56 725 млн грн, а видані кредити становлять 73 902 млн грн. Фінансовий результат Укрексімбанку становить 3 595 мільйонів гривень. Банк має 48 відділень і обслуговує 338 тис. клієнтів. Укргазбанк має власний капітал у розмірі 11 237 млн.грн, а статутний капітал – 13 319 млн.грн. Його зобов'язання становлять 141 610 млн.грн, а кошти клієнтів становлять 129 427 млн.грн. Активи Укргазбанку становлять 166 436 млн грн, з них 33 951 млн грн ОВДП і 59 903 млн грн виданих кредитів. Банківський прибуток становить 2 921 млн грн. Укргазбанк має 220 відділень і

обслуговує 1054 тис. клієнтів. СЕНС БАНК має власний капітал 11 748 млн грн, а статутний капітал 28 726 млн грн. Зобов'язання банку становлять 76 455 млн.грн, а кошти клієнтів становлять 74 608 млн.грн. З активів банку 107 971 млн грн, 5 220 млн грн ОВДП і 34 468 млн грн виданих кредитів. СЕНС БАНК має активи на суму 5 584 млн грн. Банк має 140 відділень і обслуговує 917 тис. клієнтів.

За всіма основними параметрами, такими як активи, кошти клієнтів і кількість клієнтів, ПриватБанк є найбільшим банком. Ощадбанк і Укрексімбанк також є великими гравцями на ринку, тоді як Укргазбанк і СЕНС БАНК займають менші позиції, але все ж мають великі активи та клієнтську базу.

У сучасних умовах існує масштабна проблема для банківської системи, а особливо для державних банків. Мова йде про так звані непрацюючі кредити (NPL), котрі відіграють ключову роль у підтримці економіки. Непрацюючі кредити суттєво погіршують якість кредитних портфелів банків, а отже, і їх кредитний рейтинг. Це ускладнює державним банкам привертання нових інвестицій та підвищує витрати на утримання грошових резервів. Банки змушені відкладати певну суму коштів у вигляді резервів, щоб покрити можливі втрати з непрацюючих кредитів. Це призводить до зменшення прибутковості банків та обмежує їх здатність у кредитуванні. Уряд України вже розробив так званий план “Ukraine Facility”, який передбачає реформу фінансового сектору, включаючи розв'язання проблеми непрацюючих кредитів. Це може сприяти зміцненню стійкості банківської системи та збільшенню довіри інвесторів.

Після завершення війни державні банки повинні спрямовувати більше грошей у ті регіони, галузі та клієнтів, які матимуть найбільшу потребу чи потенційну віддачу, підтримувати чітку стратегію розвитку національної економіки та пріоритетно ставити результати розвитку над прибутковістю.

Наразі державні банки є надійною опорою банківської системи України, і в повоєнному майбутньому вони матимуть можливість активно фінансувати розвиток економіки країни. Звичайно, коли економічні та політичні обставини в

країні стануть більш сприятливими, то вплив державних банків на банківський сектор мав би знизитись, задля створення конкуренції. Це можна зробити, перепродавши деякі державні банки надійним приватним інвесторам, а потім зосереджуючись на фінансуванні малоприбуткових, соціально значущих, інфраструктурних та інноваційних проектів.

Можна зробити висновок, що банківська система завжди стикається з багатьма проблемами, а її діяльність апріорі ризикова. Війна завжди мала негативні економічні, політичні та демографічні наслідки, що підвищило ризики діяльності кожного державного банку та банківської системи в цілому. На початку війни банківська система була близька до банкрутства. Після завершення війни державні банки повинні спрямовувати більше грошей у ті регіони, галузі та клієнтів, які матимуть найбільшу потребу чи потенційну віддачу, підтримувати чітку стратегію розвитку національної економіки та пріоритетно ставити результати розвитку над прибутковістю.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ АТ «ОЩАДБАНК» ПРОТЯГОМ 2019-2022рр.

2.1. Історія розвитку та загальна характеристика АТ «Ощадбанк»

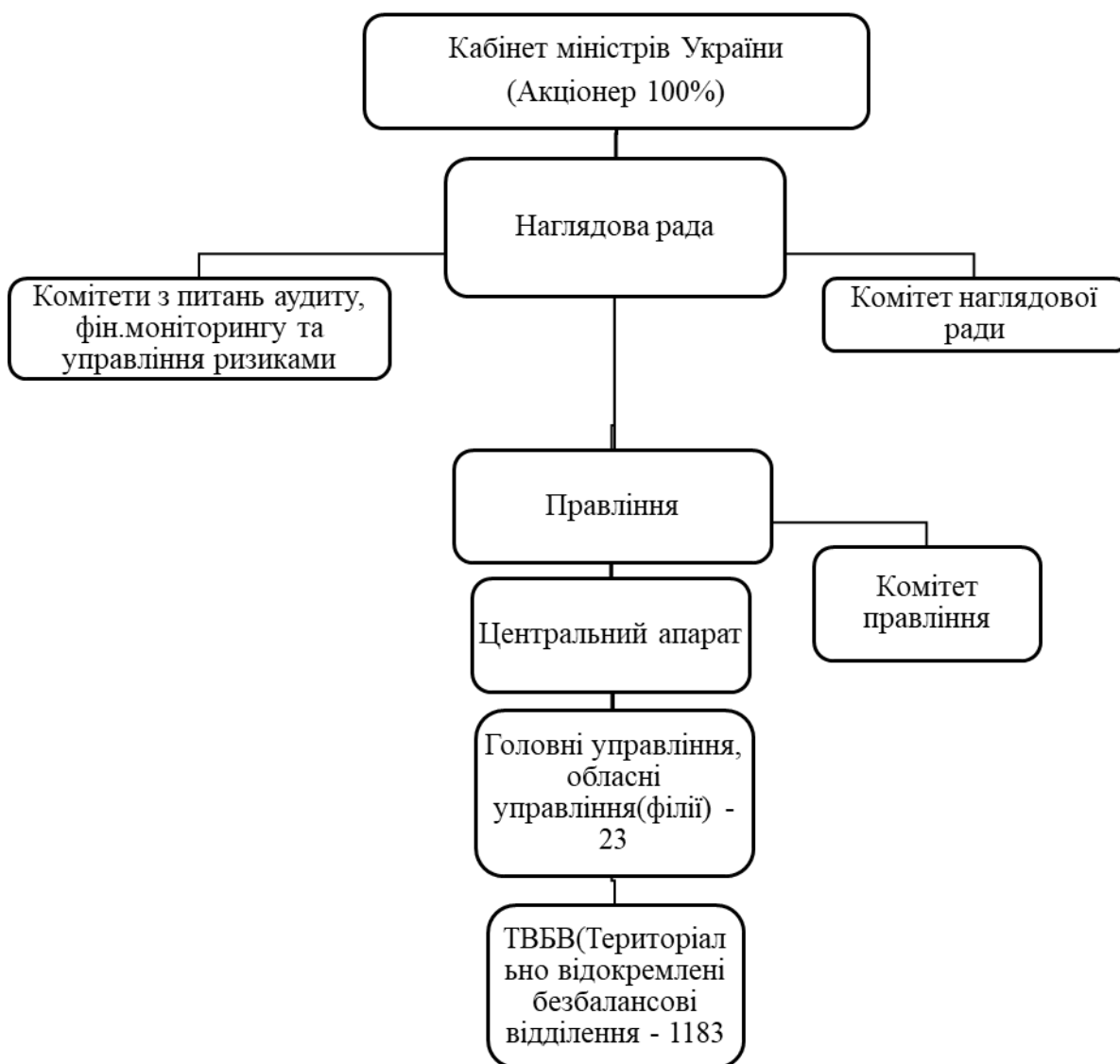
Одним із п'яти державних банків є АТ «Ощадбанк». Ощадбанк – державний український комерційний банк, власниками якого є держава України у формі уряду(скорочена назва: АТ «Ощадбанк»). Він є другим за активами та найбільшим за кількістю відділень серед усіх банків України.

Починаючи з 1999 року, коли Ощадбанк почав перебудовувати свою мережу після відокремлення від Ощадбанку СРСР, він пройшов значний шлях еволюції. Зміни, які відбулися в мережі Ощадбанку з 1999 року по 2023 рік, відображають зміни не лише в банку, але й у загальних тенденціях фінансової системи та економіки України в цілому. У 1999 році було засновано ВАТ «Державний ощадний банк України», який у 2011 році перереєстрували в публічне акціонерне товариство. У 2014–2015 роках Ощадбанк зазнав найбільших збитків за всю історію. У 2014 році вони становили 8,5 млрд грн, але в 2015 році зросли до 12,2 млрд грн.

У 2015–2016 роках Ощадбанк змінив маркетингову стратегію та провів ребрендинг. За цей час банк активно розширював свою мережу, відкриваючи нові відділення та надаючи клієнтам доступ до банківських послуг у всіх регіонах країни. Це було важливою частиною стратегії банку для підтримки розвитку місцевих економік і забезпечення широкого доступу до фінансових послуг для всіх верств населення.

Протягом наступних років Ощадбанк не лише збільшив кількість своїх відділень, але й покращив своє обладнання та розширив спектр послуг, які він надає. Впровадження інноваційних технологій було важливим кроком у роботі банку, оскільки це призвело до покращення обслуговування клієнтів і оптимізації внутрішніх процесів.

На 1 липня 2023 року Ощадбанк є національною мережею банківського обслуговування, яка включає близько 1200 відділень, майже 2790 банкоматів і 2555 платіжних терміналів. Організаційна структура Ощадбанку (див. рис.2.1.) забезпечує ефективне делегування повноважень і внутрішній контроль відповідно до вимог законодавства та нормативно-правових актів Національного банку України.

Рис. 2.1. Організаційна структура АТ «Ощадбанк» *

*Джерело: складено автором на підставі [14].

Правління та наглядова рада створюють комітети, щоб забезпечити ефективне управління. Комітети також мають механізми підзвітності, щоб стежити за виконанням повноважень, наданих їм. Ощадбанк створив мережу підрозділів і відокремлених установ враховуючи розміри та структуру операційної діяльності банку, а також принцип розумної та ефективної централізації частини функцій.

Ощадбанк завжди був і залишається фінансовою ланкою у суспільстві, яка намагається бути відкритою та прозорою, і він вважає це головним завданням у своїй подальшій діяльності. Банк докладає значних зусиль для підвищення ефективності роботи, створення чіткої та адекватної системи регулювання діяльності та забезпечення доступу до відповідних банківських послуг у всіх регіонах.

Ощадбанк активно адаптувався до змін у фінансовій системі та ринкових умовах, впроваджуючи нові продукти та послуги, щоб задовольнити потреби клієнтів відповідно до потреб. Крім того, банк розвивався як установа, покращуючи свої фінансові показники та збільшуючи свій внесок у національну економіку. Протягом 2019-2023 рр., спостерігається тенденція до оптимізації структури Ощадбанку, зокрема, шляхом розширення або реорганізації деяких відділень. Це пов'язано з впровадженням нових цифрових технологій і змінами в звичках клієнтів, які вимагають більш гнучкого та інноваційного банківського підходу.

Ощадбанк має на меті змінюватися і вдосконалювати свою позицію у суспільстві а також ініціювати позитивні зміни в країні, бути банком, який є першим вибором і емоційно близьким кожному українцю. Стратегічна мета банку полягає в тому, щоб бути прибутковим, комерційно орієнтованим банком, який має високу стійкість бізнесу, є лідером з інновацій і піклується про потреби клієнтів.

Ощадбанк має право та надає такі послуги, зокрема як:

- прийняття вкладів від фізичних і юридичних осіб;

- відкриття та ведення поточних рахунків клієнтів і банків-кореспондентів, включаючи переказ грошових коштів з цих рахунків за допомогою платіжних інструментів і зарахування коштів на них;
- емісія власних цінних паперів;
- випуск, купівля, продаж і обслуговування чеків, векселів та інших оборотних платіжних інструментів;
- випуск банківських платіжних карток; здійснювати інші послуги відповідно до закону України “Про банки і банківську діяльність”.

Ощадбанк є частиною спільної мережі системно важливих банків України, відомої як Power Banking. Ця мережа була створена за ініціативи НБУ і складається з установ, які надають банківські послуги, такі як отримання готівки, платежі, перекази та обмін валют, навіть у випадку тривалої нестачі електроенергії. Зокрема, Power Banking включає 450 відділень Ощадбанку, які готові працювати за повного блекауту.

Зважаючи на розмір і масштаби банку, його акціонери та керівники усвідомлюють відповідальність перед суспільством у цілому за дотримання прав клієнтів (споживачів послуг), дотримання вимог законодавства та чесної конкуренції. Наглядова рада Ощадбанку затвердила принципи корпоративного управління, які включають принципи ефективного розподілу повноважень і відповідальності, принцип ефективного контролю за фінансово-господарською діяльністю, принцип ефективного управління ризиками, принцип запобігання конфліктам інтересів, принцип корпоративної соціальної відповідальності, принцип відкритості інформації та принцип дотримання цілей банку.

Отже, сьогодні АТ «Ощадбанк» є універсальною банківською установою, яка пропонує своїм клієнтам широкий спектр банківських послуг і товарів і постійно розширює цю лінію послуг. Ощадбанк отримав статус універсального системно важливого банку України. Банк дотримується вимог Нацбанку, веде прибуткову діяльність і має достатньо капіталу. Структура активів Ощадбанку збалансована, що дозволяє йому мати достатню ліквідність для виконання своїх

зобов'язань і ефективно управління балансом відповідно до економічних тенденцій країни.

2.2. Аналіз фінансових показників економічної діяльності АТ «Ощадбанк» за 2020 - 2023 рр.

Ощадбанк, один із найстаріших і найбільших банків України, пройшов значний шлях розвитку. Банк досяг значних економічних і технологічних змін, а також розширив свою мережу відділень і перелік послуг. Ощадбанк продемонстрував здатність швидко реагувати на виклики, впроваджуючи інноваційні рішення та оптимізуючи свою роботу відповідно до сучасних вимог.

Однією з ключових складових успішного функціонування будь-якої банківської установи є ефективно управління доходами і видатками. Доходи є важливою частиною стабільності та розвитку банку. Для аналізу діяльності банку та прийняття стратегічних рішень важливо розуміти, що таке дохід і які його компоненти.

Доходи банку — це зростання економічних вигід, через використання банківських продуктів і іншої діяльності, отриманих від активних операцій, яка призводить до збільшення активів або зменшення зобов'язань.

Доходи банку поділяються на:

1. Процентний дохід-дохід від інвестицій, розміщених у інших банків, кредитів клієнтів і прибутку від цінних паперів у формі відсотків;
2. Комісійний дохід від розрахунково-касових і кредитних послуг обслуговування клієнтів і інших банків;
3. Дохід від торгівлі цінними паперами, та іншими грошовими інструментами;
4. Інші операційні доходи банку: дивіденди, доходи від операційного лізингу та інше;
5. Зменшення резервів за кредитними ризиками;

6. Непередбачувані прибутки від непередбачених подій тощо.

Значну частину в графі доходів банку займають: процентні та комісійні доходи. Процентні доходи відображаються в прибутку або збитку за допомогою методу ефективного відсотка. Ефективна ставка відсотка — це ставка, за якою розрахункові майбутні грошові виплати або надходження протягом очікуваного терміну дії фінансового інструменту дисконтуються точно до загальної вартості фінансового активу на балансі та амортизації вартості фінансового зобов'язання.

При розрахунку ефективної ставки відсотка для фінансових інструментів, які були створені або куплені не є активами, які можна знецінити, оскільки банк оцінює майбутні грошові потоки з урахуванням всіх умов контракту щодо фінансових інструментів, але не очікуваних кредитних збитків. Далі розглянемо основні доходи отримані Ощадбанком протягом 2020-2023рр.:

Таблиця 2.1

Доходи АТ «Ощадбанк» протягом 2020-2023рр., тис.грн.*

Показники	2020	2021	2022	2023
Процентні доходи	18 466 942	21 349 006	22 548 807	32 597 015
Комісійні доходи	8 043 812	9 802 395	9 386 603	12 025 296
Чистий прибуток від операцій з фінансовими інструментами, що оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	6 302 082	2 351 000	8 321 816	3 700 138
Чисті інші доходи	174 007	341 128	547 691	557 429

*Джерело: складено автором на підставі[9-12]

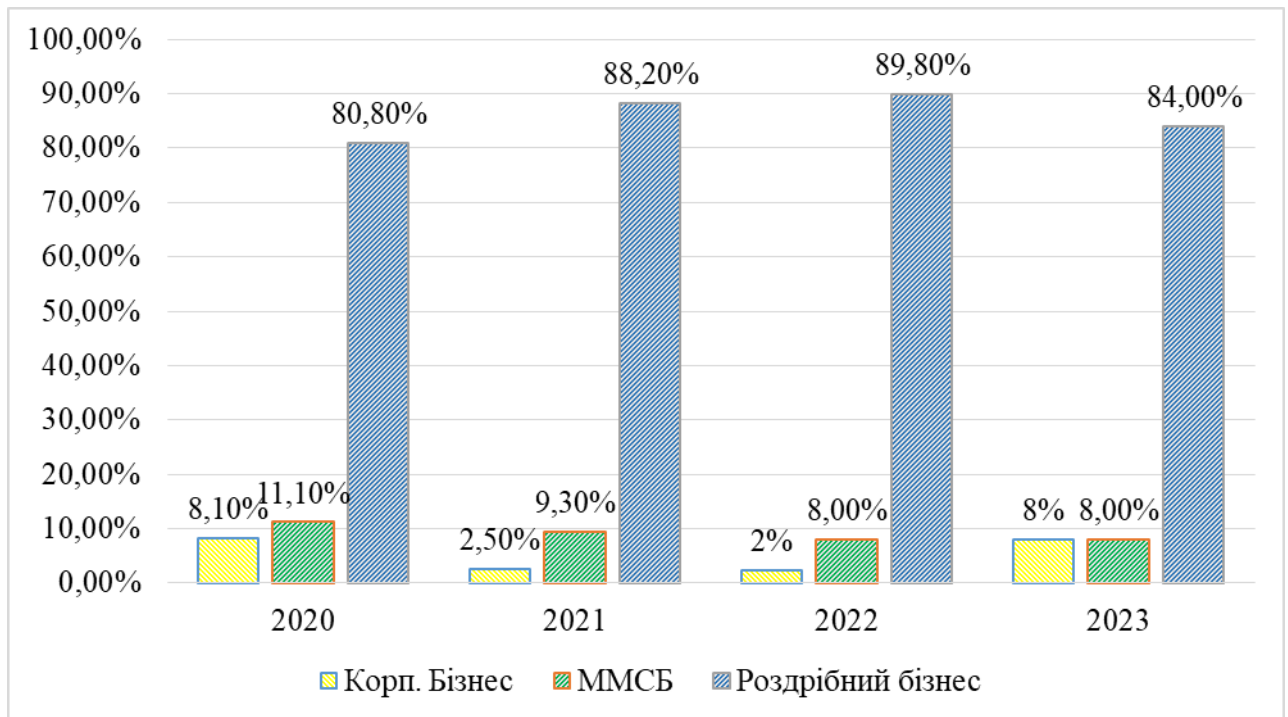
З таблиці 2.2. видно, що АТ «Ощадбанк» отримував стабільні доходи з 2020 по 2023 рік. Протягом цього періоду процентні доходи продовжували зростати. Процентні доходи склали 18 466 942 тис. грн. у 2020 році. У 2021 році вони зросли до 21 349 006 тис. грн, що становить збільшення на 15,6% порівняно з попереднім роком. У 2022 році процентні доходи досягли 22 548 807 тис. грн, що на 5,6% більше ніж у 2021 році. У 2023 році процентні доходи

зросли на 44,6% до 32 597 015 грн, що було найбільшим зростанням. Таке значне зростання може бути по причині підвищення обсягів кредитування та підвищення відсоткових ставок. Комісійні доходи банку також зростали протягом аналізованого періоду, але з меншою динамікою. У 2020 році комісійні доходи становили 8 043 812 тис. грн. У 2021 році цей показник зріс на 21,9% до 9 802 395 тис. грн. Комісійні доходи 2022 року знизилися до 9 386 603 тис. грн, що на 4,2 відсотка нижче, ніж у 2021 році. Однак у 2023 році комісійні доходи показали висхідну тенденцію і зросли на 28,1% у порівнянні з 2022 роком. Збільшення кількості клієнтів і розширення асортименту комісійних послуг могло призвести до зростання комісійних доходів у 2023 році. Чистий прибуток від операцій з фінансовими інструментами продемонстрував значну нестабільність. У 2020 році цей показник складав 6 302 082 грн. У 2021 році чистий прибуток знизився на 62,7% до 2 351 000 тис. грн. Однак у 2022 році чистий прибуток від операцій з фінансовими інструментами зріс до 8 321 816 тис. грн, що становить збільшення на 253,9%. У 2023 році цей показник знову знизився до 3 700 138 тис. грн, що на 55,5% менше ніж у 2022 році. Така нестабільність може бути пов'язана з коливаннями на фінансових ринках та змінами у портфелі фінансових інструментів банку. З 2020 по 2023 рік чисті інші доходи показують висхідну динаміку. У 2020 році це становило 174 007 тис. грн. У 2021 році цей показник зріс на 96% порівняно з 2020 роком і склав 341 128 тис. грн. Чисті інші доходи зросли на 60,5% у 2022 році і становлять 547 691 тис. грн. У 2023 році чисті інші доходи склали 557 429 тис. грн., що на 1,8% більше у порівнянні з 2022 роком. Така динаміка може свідчити про поступове збільшення доходів від інших видів діяльності банку.

Пандемія коронавірусу, яка почалася у 2020 році, мала значний вплив на світову економіку, включаючи банківський сектор України. Запровадження карантину та інших обмежувальних заходів для запобігання поширенню коронавірусної хвороби COVID-19 було основним фактором, який вплинув на результати діяльності всієї банківської системи.

У результаті цих змін діяльність банківської системи змінилася. Зокрема, законодавство обмежило банки у кредитуванні, забороняючи їм нараховувати неустойку, штрафи та пені у разі прострочення позичальником виконання грошових зобов'язань, передбачених договором кредитування. Крім того, для підтримки банківської системи під час дії обмежень, пов'язаних із поширенням COVID-19, Національний банк України запровадив антикризові заходи під час реструктуризації кредитів. Незважаючи на труднощі 2021 року та пандемію COVID-19, активи Ощадбанку залишилися майже у порівнянні з попередніми роками. У результаті відбулися позитивні зміни в структурі як активів, так і зобов'язань банку. Зокрема, у сфері активів відбулося зростання кредитного портфеля на 11,5 млрд грн, або на 18,2%, при цьому скоротилися вкладення в державні цінні папери та високоліквідні активи. У сфері зобов'язань банку відбулося диверсифікація джерел фондування, зростання залучених коштів клієнтів на 5,3 млрд грн, або на 2,8%, і погашення зовнішніх запозичених коштів у встановлені терміни відповідно до умов кредитних договорів (на 5,5 млрд грн, або на 33,8%).

Пандемія COVID-19 створила низку ризиків для фінансового сектора. Економічна нестабільність, карантинні заходи та зниження ділової активності змінили поведінку вкладників і підприємств. Багато громадян стикнулися з необхідністю переглянути свої фінансові пріоритети, що вплинуло на розмір депозитів і заощаджень у банківській системі. Зміна структури депозитів була спричинена зниженням доходів населення та бізнесу, а також зростанням невизначеності щодо майбутнього. Люди стали більш обережними, коли беруть короткострокові депозити, оскільки вони дозволяють швидко отримати свої гроші. У той же час банки були змушені переглянути свої методи залучення депозитів і управління ліквідністю, щоб забезпечити стабільність у складних економічних умовах. На тлі цих змін, важливо проаналізувати, як пандемія в подальшому вплинула на структуру депозитів(див. рис.2.2.) та кредитів у Ощадбанку. Далі розглянемо структуру депозитів протягом 2020-2023рр.:

Рис.2.2 Структура строкових депозитів АТ «Ощадбанк» за 2020-2023рр.*

*Джерело: Складено автором на підставі [9-12]

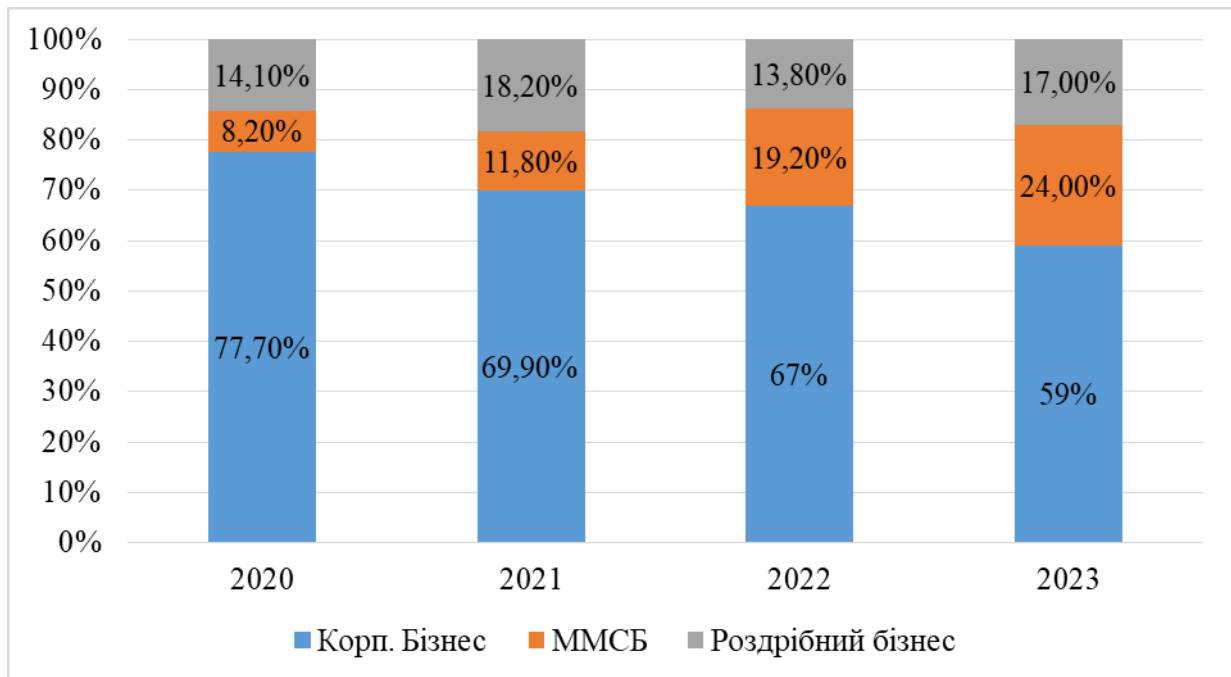
Як видно з рисунка, більшу частку у строкових депозитках зберігає роздрібний бізнес, який продовжує зберігати тенденцію до зростання вкладів строкових депозитів. За 2020 рік портфель строкових депозитів складається майже з 81 відсотка коштів фізичних осіб, 11 відсотків коштів клієнтів ММСБ і 8 відсотків коштів клієнтів корпоративного бізнесу. У 2021 році незважаючи на труднощі з якими зіштовхнулися банки, видно, що портфель строкових депозитів складається з 88% фізичних осіб, 9% клієнтів ММСБ і 3% клієнтів корпоративного бізнесу. Протягом 2022 року суттєвих змін не відбулося, незначно збільшилась частка роздрібногo бізнесу у структурі депозитів. У 2023 році ситуація дещо змінилась, з рисунка 2.2 видно, що частка корпоративного бізнесу та ММСБ є однаковою і практично повернулась до тенденцій 2020 року, але частка роздрібногo бізнесу зменшилась [6-9]. Можна припустити, що дані зміни відбулись по таким причинам як: вплив пандемії COVID-19, поступове відновлення економіки, зміни пріоритетів клієнтів і адаптація банківської політики до нових економічних обставин призвели до зміни у структурі строкових депозитів з 2020 по 2023 роки.

З огляду на зміни, які відбулися в структурі строкових депозитів за останні кілька років, стає очевидним, що економічні умови та поведінка клієнтів значно впливають на банківський сектор. Пандемія COVID-19 створила нові проблеми та можливості як для людей, так і для компаній. Це позначилося на багатьох аспектах банківської діяльності. Зміни у структурі депозитів, зокрема, свідчать про зміну пріоритетів і стратегії збереження коштів клієнтів. Враховуючи, що кредитування є основною функцією банків і основним інструментом підтримки економічної активності, аналіз структури наданих кредитів також має вирішальне значення.

Розуміння змін, які відбулися в структурі наданих кредитів(див. рис.2.3.), дозволяє оцінити, як банки реагували на економічні проблеми клієнтів і як вони змінювали свої кредитні стратегії, щоб відповідати змінюваним потребам ринку. Таким чином, ретельний аналіз структури кредитного портфеля банків дає можливість не лише зрозуміти поточний стан банківського сектора, але й передбачити його розвиток і стійкість у нестабільних економічних умовах.

Розподіл кредитів між малими та середніми підприємствами та великими компаніями може вказувати на пріоритети банківської політики та її вплив на економічний розвиток. Вивчення цих тенденцій дозволяє зробити висновки про здатність банків адаптуватися до зовнішніх обставин і підтримувати економіку на різних стадіях економічного циклу. Таким чином, перехід до аналізу структури наданих кредитів є розумним продовженням дослідження змін, які відбуваються в банківській діяльності в сучасній економіці.

**Рис.2.3. Структура наданих кредитів АТ «Ощадбанк»
за період 2020-2023 рр.***

*Джерело: складено автором на підставі[9-12]

За даними рисунку 2.3. видно, що динаміка кредитів наданих корпоративному бізнесу спадаюча, яка свідчить про те, що корпоративного бізнесу стає все менше. У 2020 році найбільша частка банківських активів належала корпоративному бізнесу (77,7%), тоді як роздрібний бізнес і ММСБ мали значно менші частки (8,2% та 14,1% відповідно). У 2021 році частка роздрібно бізнесу зросла до 18,2%, тоді як частка корпоративного бізнесу знизилася до 69,9%. У 2022 році частка корпоративного бізнесу продовжувала падати, досягнувши 67%, тоді як частка ММСБ зросла до 19,2%, а частка роздрібно бізнесу знизилася до 13,8%. У 2023 році частка корпоративного бізнесу знизилася ще більше до 59%, ММСБ зросла до 24%, а роздрібно частка зросла до 17%. Дані показують, що частка корпоративного бізнесу зменшується, а частка ММСБ і роздрібно бізнесу збільшується. Це свідчить про зміну підходу банків, спрямованого на підтримку малого та середнього бізнесу. Зростання частки роздрібно бізнесу, особливо у 2023 році, може свідчити про зростання попиту на роздрібно банківські послуги. Ці зміни демонструють прагнення банків до збалансованого розвитку різних сегментів

ринку, що є позитивним трендом для стабільності та розвитку економіки країни.

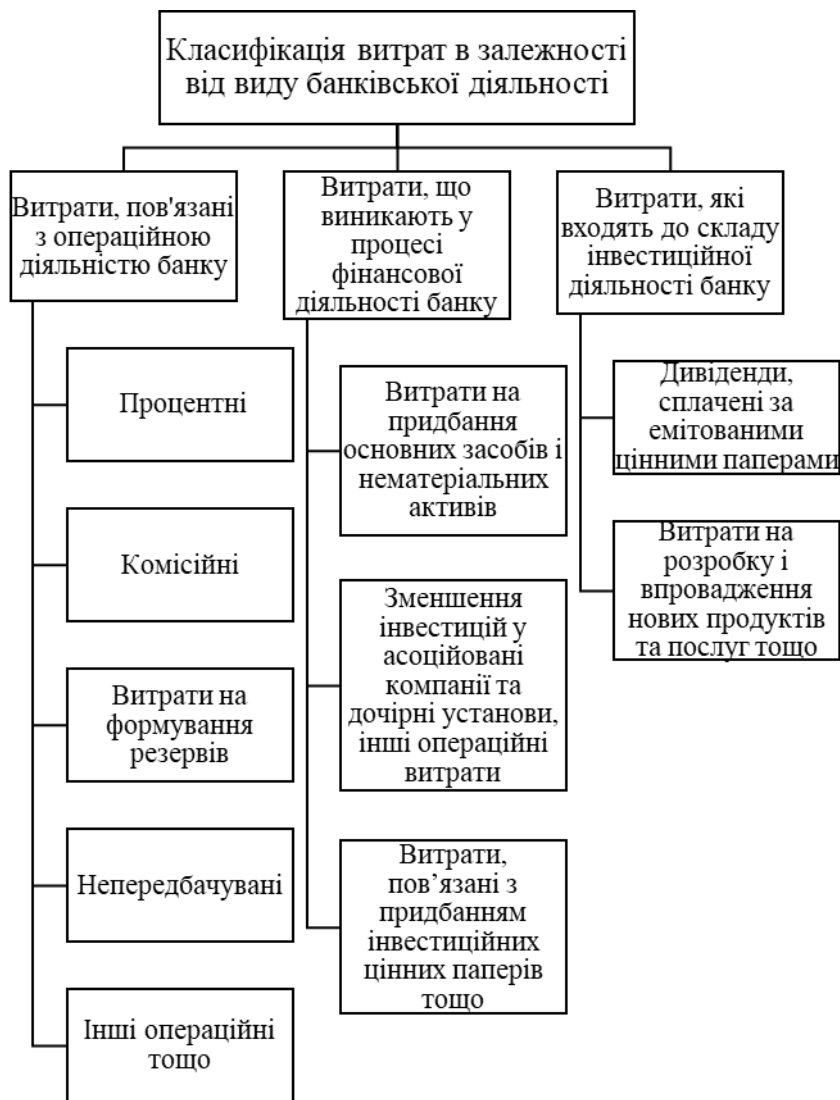
Сучасна економіка залежить від банківської системи. Банки безпосередньо впливають на економічну активність через видачу кредитів, інвестиції в цінні папери та фінансування бізнес-проектів. Збільшення обсягів кредитування збільшує споживчий попит і інвестиційну діяльність, що призводить до економічного зростання. Таким чином, банківські видатки є важливим засобом впливу на загальний стан економіки та макроекономічні процеси.

Видатки банку або витрати банку – це сума коштів, які банк витрачає на різного роду операції пов'язані з його діяльністю. Витрати визначаються як зміна економічних вигод протягом звітного періоду, яка відбувається у формі відтоку активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення капіталу, не пов'язаного з його розподілом між учасниками акціонерного капіталу.

В залежності від виду банківської діяльності витрати класифікують (див. рис. 2.4) - витрати, пов'язані з операційною діяльністю банку, витрати, що виникають у процесі фінансової діяльності банку, витрати, входять до складу інвестиційної діяльності банку.

Витрати, пов'язані з операційною діяльністю банку поділяються на:

1. процентні;
2. комісійні;
3. витрати на формування резервів;
4. інші операційні;
5. непередбачувані тощо.

Рис.2.4. Класифікація витрат відповідно до виду діяльності*

*Джерело: складено автором на підставі [19].

Процентні витрати – це операційні витрати, які стягує банк за використання грошових коштів, їх еквівалентів або сум, які він залучає. До них належать: витрати за операції з коштами, залученими від інших банків; витрати за кредитами та депозитами клієнтів, у тому числі за цінними паперами; операції з коштами, залученими від інших банків.

Комісійні витрати – витрати, які сплачуються банком фінансовим посередникам за отримані банківські послуги. Наприклад: 1) за розрахункове та кредитне обслуговування; 2) за операціями на валютному ринку; 3) за операціями із цінними паперами.

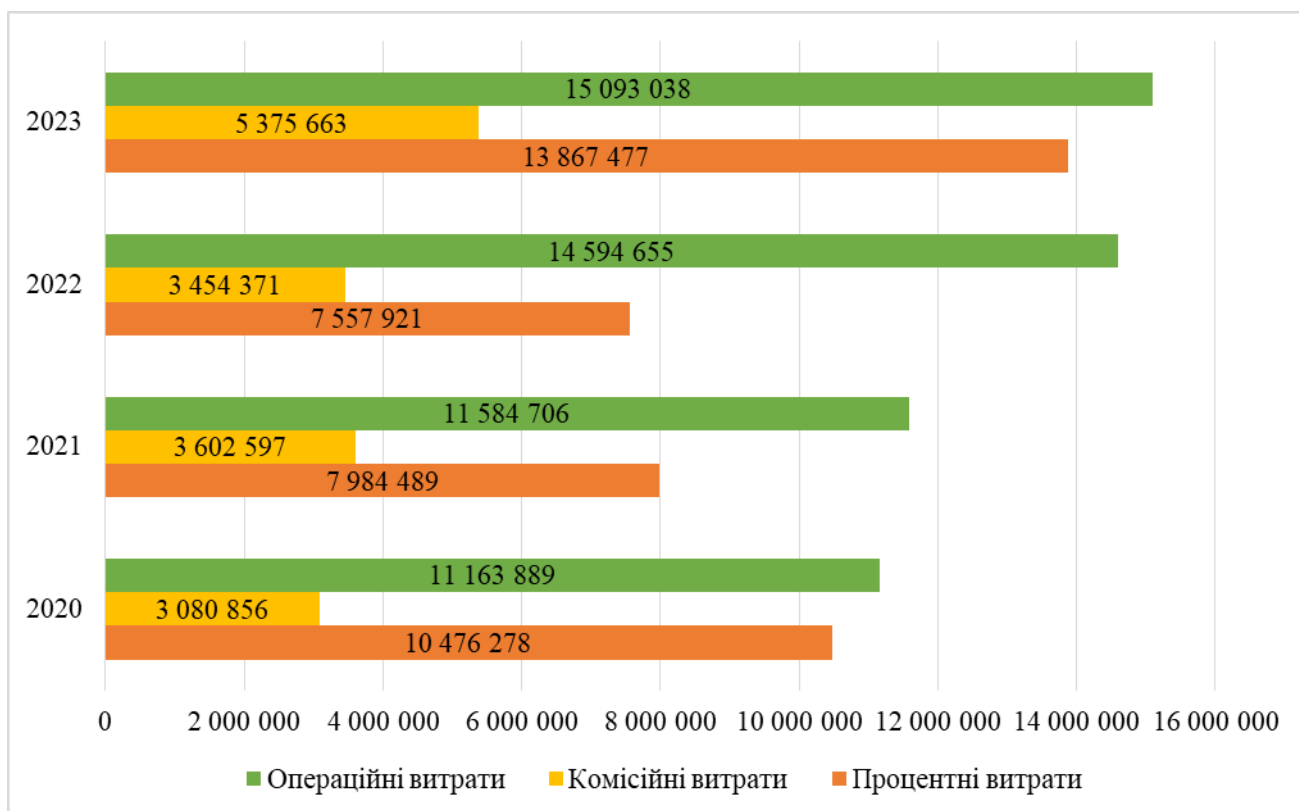
Інші операційні витрати банку включають: витрати на торговельні операції, які включають збитки від операцій з купівлі-продажу різних

фінансових інструментів; зміни в оцінці інвестицій до їх справедливої вартості; витрати на формування спеціальних резервів банку – це витрати, які мають на меті компенсувати потенційні збитки, пов’язані з зниженням корисності активів банку та списанням безнадійних активів.

Інші операційні витрати - це витрати, пов’язані з операціями, які не пов’язані з інвестиціями та фінансами. До таких витрат належать операційний лізинг (оренда), витрати на аудит, витрати на інкасацію, неустойки штрафи, пені та витрати тощо.

Непередбачені витрати — це витрати, які виникають лише в результаті надзвичайної події, не повторюються за своєю природою та визнаються за фактом події. До них належать втрати, спричинені стихійними лихами, пожежами, витрати, пов’язані зі страховими платежами тощо.

Далі розглянемо структуру витрат протягом 2020-2023рр.

Рис 2.5. Структура витрат АТ «Ощадбанк» протягом 2020-2023 рр.*

*Джерело: Складено автором на підставі [9-12].

Як бачимо на рисунку 2.5, основну складову витрат АТ «Ощадбанк» складають операційні витрати, які показують зростаючу тенденцію протягом 4-х аналізованих періодів. Комісійні витрати в свою чергу також показують висхідну динаміку, що може свідчити про збільшення кількості клієнтів. Аналізуючи ці витрати можуть показати важливі тенденції та зміни в банківській системі України. У 2020 році комісійні витрати становили 3 080 856 тис. грн, операційні витрати становили 11 163 889 тис. грн, а процентні витрати становили 10 476 278 тис. грн. Операційні витрати становили найбільшу частку витрат, а комісійні становили найменшу. У 2021 році комісійні витрати зросли до 3 602 597 тис. грн, операційні витрати зросли до 11 584 706 тис. грн, а процентні витрати зменшилися до 7 984 489 тис. грн. Зменшення процентних витрат може свідчити про зниження вартості залучених коштів або зміни в структурі пасивів банків, тоді як зростання операційних і комісійних витрат може свідчити про розширення банківської діяльності. У 2022 році операційні витрати зросли до 14 594 655 грн. Процентні витрати зросли до 7 557 921 тис. грн, а комісійні витрати також зросли до 3 454 371 тис. грн. Підвищення операційної активності банків і розширення послуг може призвести до зростання операційних витрат. У 2023 році операційні витрати досягли найвищого значення 15 093 038 тис. грн. Процентні витрати зросли значно до 13 867 477 тис. грн, а комісійні витрати зросли до 5 375 663 тис. грн. Збільшення процентних ставок може означати збільшення обсягів кредитування або підвищення ставок за залученими коштами. Загалом, за 2020–2023 роки спостерігається тенденція до зростання як операційних, так і комісійних витрат, що свідчить про активний розвиток банківської індустрії та розширення її асортименту послуг. Процентні витрати також зростають, особливо у 2023 році, що може бути результатом змін в економічній ситуації або стратегічних рішень банків. Ці тенденції підкреслюють постійний характер розвитку банківської системи України та її здатність адаптуватися до нових можливостей і викликів.

За операційними витратами вагому частку мають також процентні витрати, проте вони показують низхідну структуру за чотири роки, що може свідчити про такі зміни наприклад як: зниження відсоткових ставок, ефективне управління ризиками, оптимізація балансу.

Розглянемо детальніше процентні витрати Ощадбанку за 2020-2023 рр. – див. табл.2.2.

Таблиця 2.2.

Динаміка процентних витрат в АТ «Ощадбанк»

Найменування	Рік					
	2020	2021	Абсолютне відхилення	2022	2023	Абсолютне відхилення
Проценти за рахунками клієнтів	8 840 896	6 342 532	-2 498 364	6 419 062	13 292 012	+6 872 950
Проценти за іншими запозиченими коштами	213 142	971 352	+758 210	721 171	120 439	-600 732
Проценти за субординованим боргом	111 025	68 343	-42 682	61 081	44 556	-16 525
Проценти за зобов'язаннями з оренди	70 496	62 863	- 7 633	48 012	53 745	5 733

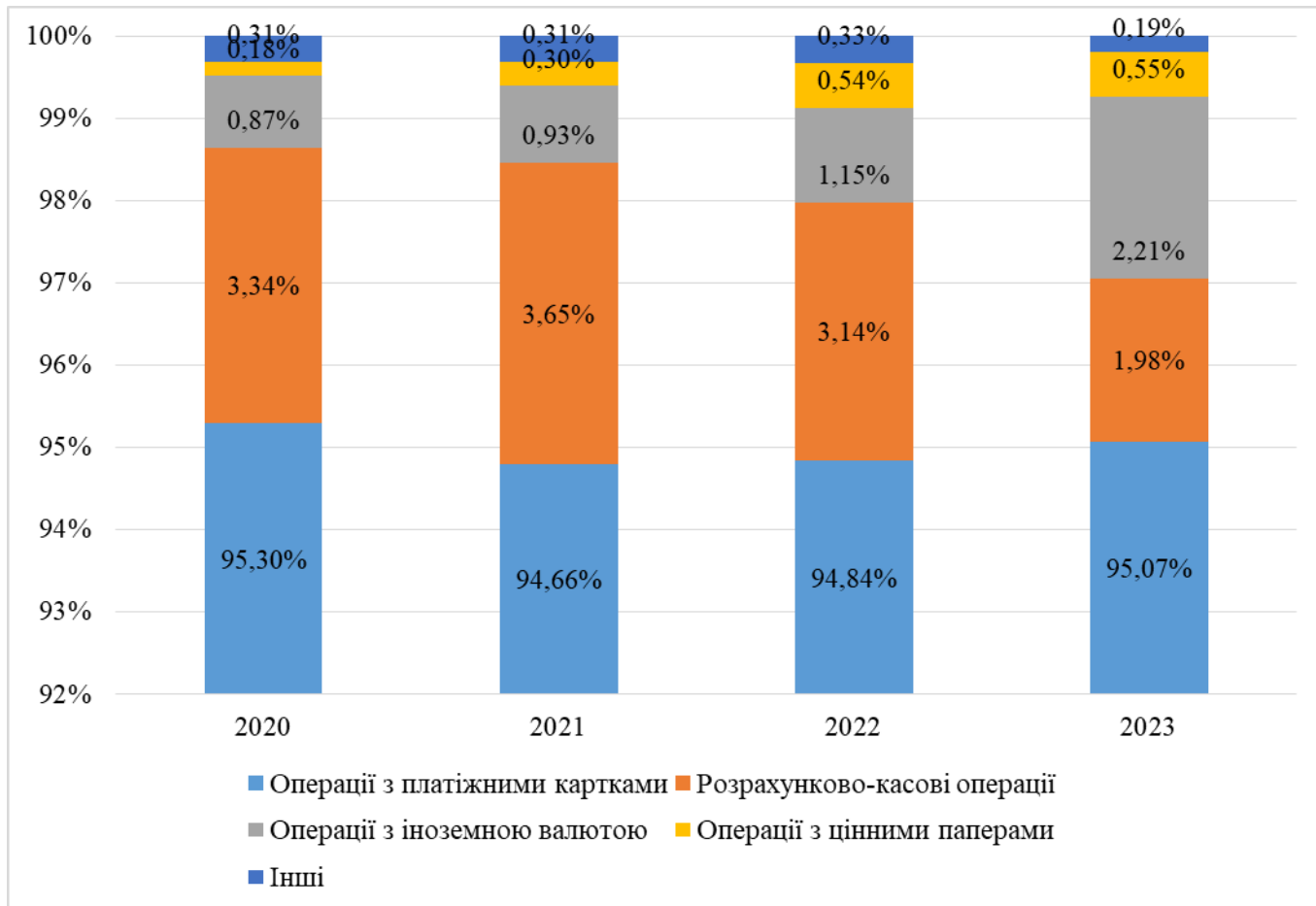
За період 2020-2023 рр., тис.грн*

*Джерело: складено автором на підстав

Як бачимо з таблиці 2.2 то процентні витрати за рахунками клієнтів у період 2020-2021рр., витрати процентів за рахунками клієнтів зменшились, майже на 2500 тис.грн., і це може вказувати на те, що банк поступово втрачав довіру клієнтів. Проценти за іншими запозиченими коштами у 2023 році зменшились майже в 3 рази, порівняно з 2022. Це може свідчити про те, що банк не залучає більше коштів задля їх ефективного використання в подальшому. Процентні витрати за субординованим боргом зменшились втричі

порівняно з 2019 роком, а проценти за зобов'язаннями з оренди знизились в 2 рази.

Що стосується комісійних витрат, то розглянемо їх структуру(див. рис.2.6):

Рис.2.6. Структура комісійних витрат АТ «Ощадбанк» протягом 2020-2023рр., %*

*Джерело: складено автором на підставі [9-12; 22]

З рисунка 2.6 видно, що більшу частку у структурі комісійних витрат займають операції з платіжними картками, які становили 95,30% витрат у 2020 році. Розрахунково-касові операції становили 3,34 відсотка, операції з іноземною валютою 0,87 відсотка, операції з цінними паперами 0,18 відсотка та операції з іншими операціями 0,31 відсотка. У 2021 році частка операцій з платіжними картками знизилася до 94,66%, а розрахунково-касові операції зросли до 3,65%. Операції з іноземною валютою склали 0,93%, операції з

цінними паперами — 0,30%, а інші операції залишилися на 0,31%. У 2022 році стаття операцій з платіжними картками незначно зросла до 94,84%. Розрахунково-касові операції зменшилися до 3,14%; операції з іноземною валютою зросли до 1,15%; операції з цінними паперами зросли до 0,54%, а інші операції залишилися на рівні 0,33%. У 2023 році частка від операцій з платіжними картками зросла до 95,07%. Розрахунково-касові операції знизилися до 1,98%, операції з іноземною валютою зросли до 2,21%, операції з цінними паперами знизилися до 0,55%, а операції з іншими операціями знизилися до 0,19%. У той час як прибутки від розрахунково-касових операцій зменшуються, ці зміни підкреслюють зростання ролі операцій з іноземною валютою. Загалом, протягом 2020–2023 років спостерігається висока частка доходів від операцій з платіжними картками, яка продовжує зростати. З іншого боку, зростання доходів від операцій з іноземною валютою та цінними паперами свідчить про тенденцію до того, що джерела доходів банків будуть все більш різноманітними. Зменшення частки розрахунково-касових операцій може свідчити про зниження попиту на ці послуги або про зміну стратегії, яку використовують банки для розвитку цих послуг. Ці тенденції показують, як банківська система адаптується до нових проблем і змін в економічному середовищі.

Витрати операційної діяльності поділяються на категорії відповідно до економічних елементів. Більш детально розглянемо складові операційних витрат (див. табл. 2.3).

Таблиця 2.3.

**Складові операційних витрат АТ «Ощадбанк»
за період 2020-2023рр., тис.грн.***

Найменування	Рік			
	2020	2021	2022	2023
Заробітна плата та премії	4 942 600	4 574 606	5 161 608	5 271 184
Амортизація основних засобів і нематеріальних	1 479 066	1 861 286	1 833 700	2 002 715

активів				
Технічне обслуговування основних засобів	1 268 984	1 518 654	1 562 670	2 226 758
Послуги зв'язку	487 416	486 743	387 216	463 572
Витрати від переоцінки основних засобів	243 973	-	194 278	-
Комунальні послуги	130 990	191 307	301 163	251 547
Податки, крім податку на прибуток	128 848	153 221	144 480	187 406
Офісні витрати	98 900	81 629	112 661	179 005
Професійні послуги	55 304	101 983	65 883	107 932
Витрати на охорону	68 260	69 985	71 145	84 262
Витрати на рекламу	28 696	31 656	30 219	47 863
Оренда	42 961	132 830	105 549	131 770
Витрати на страхування	23 685	35 090	32 677	20 269
Витрати на відрядження	8 757	9 546	8 233	17 263
Інші витрати	730 456	478 531	666 282	851 553

*Джерело: складено автором на підставі[9-12; 22]

Згідно таблиці 2.3 значну частину операційних витрат займають витрати на заробітну плату та премії, які практично щороку збільшуються. Слідом за витратами на заробітну плату та премії, активно зростає стаття на амортизацію основних засобів і нематеріальних активів, витрати якої порівняно з 2020 року збільшились майже на 40 відсотків. Вагому частку займають витрати на технічне обслуговування основних засобів, середні витрати за 4 аналізовані періоди яких складають 1 550 млн.грн. Послуги зв'язку тримались приблизно на одному рівні у 2020 та 2021 роках, однак у 2022 році знизилась на 20% у порівнянні з попереднім роком. Витрати від переоцінки основних засобів за 2021 та 2023 роки відсутні, і це може свідчити про те, що банк консервативно оцінював свої основні засоби. Комунальні послуги зросли майже вдвічі у 2022 році у порівнянні з попередніми періодами, однак у 2023 дещо знизилась. Стосовно податків, то видно, що у структурі операційних витрат порівняно з

попередніми роками вони тримаються на одному рівні, їх незначне зростання відбулось у 2022 та 2023 роках. Офісні витрати, професійні послуги, витрати на охорону, витрати на рекламу, оренда витрати на страхування, витрати на відрядження сильних змін не зазнали і здебільшого показують висхідну динаміку, окрім витрат на відрядження. Витрати на відрядження збільшились вдвічі порівнянні з попередніми роками.

Банківська система виконує багато важливих функцій для економіки та має велике значення для ефективного здійснення грошово-кредитної політики. Її особлива роль полягає в забезпеченні стабільного економічного зростання, збільшенні можливостей підприємств щодо залучення фінансових ресурсів і збереженні та збільшенні заощаджень громадян.

Отже, аналіз фінансових показників економічної діяльності АТ «Ощадбанк» за 2020 - 2023 рр. показав, що банк демонструє стабільне зростання основних фінансових показників, незважаючи на труднощі. Збільшення кількості наданих кредитів свідчить про активну участь Ощадбанку у кредитуванні різних секторів економіки, що сприяє розвитку економіки країни. Крім того, відзначається позитивна динаміка фінансових результатів, зокрема зростання процентних та комісійних доходів, що свідчить про ефективну оптимізацію витрат і управління. АТ «Ощадбанк» зміг адаптувати свою діяльність та зберегти високу якість обслуговування клієнтів, незважаючи на економічну нестабільність та вплив зовнішніх факторів, таких як пандемія COVID-19 та повномасштабне вторгнення. Це підтверджується збільшенням кількості клієнтів і депозитів клієнтів. Таким чином, показники фінансової діяльності АТ «Ощадбанк» за цей період показують його важливу роль у банківській системі України та значний внесок у підтримку фінансової стабільності та економічного зростання в країні.

2.3. Пріоритети у діяльності АТ «Ощадбанк» під час війни

З початком повномасштабного вторгнення, як об'єкт критичної інфраструктури, Ощадбанк зосередився на забезпеченні безперебійної та стабільної роботи на всіх рівнях. Це включає мережі терміналів, чат-ботів, контакт-центрів, мобільні програми, банкомати тощо. Люди вірили в банк, незважаючи на війну. Таким чином важливо було зберегти довіру до Ощадбанку та всієї банківської системи країни.

Ощадбанк прагне змінитися та ініціювати позитивні зміни в країні, бути банком першого вибору, близьким до кожного українця. Стратегічна мета банку полягає в тому, щоб бути прибутковим, комерційно орієнтованим банком, який має високу стійкість бізнесу, а також лідером у сфері задоволення потреб клієнтів і інновацій [13].

Враховуючи поточні обставини, управлінський персонал намагається забезпечити стабільність банківської діяльності. Банк включено до списку уповноважених банків, що відноситься до об'єктів критичної інфраструктури.

Наглядова рада, правління та профільні комітети банку зосереджуються на покращенні банку. Вжито заходів щодо переміщення персоналу та забезпечення безпечної роботи за допомогою віддаленого доступу до ІТ-ресурсів.

АТ «Ощадбанк» відіграє важливу роль у підтримці ветеранів і осіб, які постраждали від війни в Україні. З метою покращення життя цільових груп населення банк розробив низку програм та ініціатив.

Програма «Моя безбар'єрність»: банк оголосив про запровадження цієї програми, яка передбачає створення безбар'єрного середовища в відділеннях і надання спеціалізованих послуг ветеранам і особам з інвалідністю.

Спеціалізована сервісна модель: Банк отримує навчених працівників, які підтримуватимуть ветеранів і їхні родини в різних сферах..

Підтримка бізнесу ветеранів: Ощадбанк бере участь у державній грантовій програмі «Робота», яка допомагає ветеранам розвивати власні бізнеси. Члени сімей ветеранів також можуть взяти участь у програмі.

Підтримка ветеранів: Банк прагне підтримувати своїх ветеранів на роботі, надаючи їм можливість розвиватися в кар'єрі та перекваліфікуватися.

Співпраця зі спеціалізованими організаціями: Ощадбанк уклав угоду з організацією Veteran HUB, яка допомагає ветеранам у працевлаштуванні, що є ще одним кроком у напрямку підтримки ветеранів у трудовій сфері. Ці заходи демонструють, що Ощадбанк активно допомагає ветеранам і тим, хто постраждав від війни, і визначає це як один із своїх основних пріоритетів у діяльності.

Крім того, банк активно підтримує бізнес ветеранів, беручи участь у державній програмі грантів «Робота». Ця програма допомагає ветеранам розвивати власні бізнеси та залучати членів своїх сімей. Крім того, ветеранам Ощадбанку надають можливості для професійного розвитку та підтримки на робочому місці.

Співпраця з організацією Veteran HUB дозволяє банку краще зрозуміти потреби ветеранів у працевлаштуванні та надати їм підтримку. Крім того, Ощадбанк уклав угоду з благодійним фондом «Майнді» щодо створення мобільних центрів реабілітації, які забезпечуватимуть психологічну та фізичну допомогу постраждалим внаслідок війни.

Банк використовує інноваційні технології, такі як цифрові рішення та онлайн-сервіси, щоб допомогти ветеранам і особам, які постраждали від війни, навіть у віддалених районах, отримати доступ до фінансових послуг.

В цілому програми та ініціативи АТ «Ощадбанк» мають значний соціальний вплив і допомагають ветеранам і особам, які постраждали від війни, у повсякденному житті та професійному розвитку.

Ощадбанк активно допомагає відновленню економіки, надаючи грошову підтримку малим і середнім підприємствам, які зазнали збитків від війни. Це сприяє стабілізації та підтримці економічного зростання в районах, які постраждали.

Відповідно до динаміки фінансових показників Ощадбанку за підсумками 2022 року можна припустити, що банк успішно подолав виклики, зумовлені повномасштабним вторгненням.

У результаті високої адаптації банку до ринку під час воєнного стану загальний чистий прибуток за 2022 рік становив 638,34 млн. грн. Починаючи з початку військової агресії, банк зосередився на збільшенні обсягів залучення коштів клієнтів, акумулюючи ресурс для інвестицій в економіку країни та надаючи насамперед перевагу підтримці стратегічних галузей економіки.

Протягом 2023 року Ощад продовжував бути важливим банком для підтримки економіки та бізнесу України. Бізнес-клієнти отримали кредит на суму 13,3 млрд грн. Більше 4 500 підприємств, у яких працює близько 120 тисяч українців, отримали гроші на розвиток своєї діяльності.

У 2023 році банк успішно впровадив централізовану підтримку та інкасаційні функції в філіях. Це призвело до оптимізації організаційної структури, скорочення операційних витрат, вдосконалення процесів і впровадження нової моделі управління банком.

На 31 грудня 2023 року Ощадбанк отримав статус універсального системно важливого банку України. Банк дотримується вимог Нацбанку, веде прибуткову діяльність і має достатньо капіталу. Ощадбанк займає друге місце на ринку за чистими активами, власним капіталом і коштами клієнтів.

З урахуванням притаманних економіці країни ризиків Ощадбанк має збалансовану структуру активів (див. табл. 2.4), забезпечує достатню ліквідність, для виконання своїх зобов'язань і здійснює ефективне управління балансом.

Таблиця 2.4.

Структура активів АТ «Ощадбанк» станом на 01.01.2024.*

Категорія	Збільшення при порівнянні з 2023 роком (%)	Збільшення при порівнянні з 2023 роком (млрд грн)	Обсяг на 01.01.2024 (млрд грн)

Грошові кошти та їх еквіваленти	19	37,5	65,9
Кредити та аванси клієнтам	26	5,9	89,1
Інвестиції в цінні папери	50	30,1	173,4
Основні засоби та нематеріальні активи	4	4,0	12,7

*Джерело: складено автором на підставі [4].

У звітному 2023 році Ощадбанк зберіг свою прибутковість і отримав історичний прибуток у сумі 5 976,5 млн грн. Чистий процентний дохід Ощадбанку зріс на 25 % порівняно з 2022 роком до 18,7 млрд грн. Це в основному завдяки збільшенню коштів на рахунках клієнтів, що дозволило банку збільшити чистий кредитно-інвестиційний портфель. На кінець звітнього 2023 року чистий комісійний дохід зріс на 12 %, або на 0,7 млрд грн порівняно з попереднім роком, до 6,6 млрд грн, а операційні витрати банку склали 15,1 млрд грн, з приростом за звітний період 0,5 млрд грн або 3,3 %.

Ключовим ресурсом, який відіграє важливу роль у функціонуванні банку є людський фактор. Ощадбанку, лідирує на ринку роботодавців у банківському секторі, пріоритетом якого є комплексна робота, спрямована на збереження та розвиток персоналу, підтримку, мотивацію, залученість і турботу про персонал. Банківська команда швидко адаптувалася до нових обставин, змін і труднощів, спричинених війною.

Ощадбанк продовжує посилювати роботу, щоб забезпечити достатню ліквідність і швидке обслуговування клієнтів. На постійній основі спостерігається шкода або втрата майна банку внаслідок військової агресії, а також оцінюється та прогнозується шкода внаслідок погіршення фінансового стану банку або припинення діяльності контрагентів банку.

Варто відзначити, що банк активно надає роботу людям, які постраждали внаслідок війни. Це включає самотніх батьків, опікунів, прийомних батьків,

інвалідів, вдів, вдів, декретних, мобілізованих працівників, учасників бойових дій та осіб, яким залишилося 10 або менше років до настання віку пенсії.

Можна зробити висновок, що Ощадбанк відіграє важливу роль як у фінансовій системі, так і в економіці країни під час війни. Одним із основних пріоритетів банку є допомога громадянам і підприємствам у доступі до фінансових ресурсів, особливо в тих областях і сферах, де приватні банки можуть не бути достатньо привабливими.

РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНИХ БАНКІВ В УКРАЇНІ

3.1. Актуальні проблеми та перспективи розвитку державних банків в Україні

Згідно з міжнародним досвідом, державні банки є інструментом, за допомогою якого уряд більшості промислово розвинутих країн проводить економічну політику, спрямовану на відновлення та розвиток економіки. Державні банки відіграють важливу роль у розвитку країни. Збереження значної частини вітчизняного капіталу в банківській системі залежить від державних банків.

Майже всі сучасні українські банки втратили значну частину своїх функціональних підрозділів через повномасштабне вторгнення. Крім того, частина банківського майна була повністю знищена, що призвело до погіршення ресурсної бази та можливостей для подальшої діяльності банків. Діяльність державних банків є життєво важливою для стабілізації банківського сектора в Україні, оскільки вона захищає інтереси держави, а не приватних власників.

Неможливо передбачити майбутнє, у тому числі економічну ситуацію в Україні, тому проблеми відновлення довіри до української банківської системи знову стали актуальними. Тим не менш, швидкі дії Національного банку України та стійка діяльність державних банків сприяли стабілізації початкової тривоги, що дозволило до кінця 2022 року відновити незначне зростання депозитних ресурсів у банківських установах України.

Відсутність електроенергії та постійні повітряні тривоги ускладнюють обслуговування банків клієнтів у відділеннях. Тим не менш, банки продовжують збільшувати якість і різноманітність дистанційних послуг, щоб звести до мінімуму необхідність клієнтів відвідувати відділення банків.

Більшість клієнтів державних банків не вірять, що вони, по своїй економічній природі, здатні ефективно реагувати на різноманітні ризикові ситуації. В умовах війни багато підприємств в Україні втратили бізнес або значно скоротили можливості збуту своїх товарів. Трудові ресурси українських підприємств значно зменшилися через мобілізацію та вплив великої кількості робочої сили за кордон. Вони не можуть працювати нормально через відключення електроенергії, тривоги та обстріли.

На кінець першого півріччя 2023 року в Україні діяло 67 банків, з них 30 з іноземним капіталом, у тому числі 22 з 100% іноземного капіталу. У цей час п'ять державних банків працюють, а Уряд України контролює понад половину активів банківської системи країни.

Державні банки в Україні, відіграють ключову роль у фінансовій системі країни, але у них присутній ряд проблем. Розглянемо деякі проблеми державних банків:

- Проблеми з кредитним портфелем: через погану кредитну політику або політичний тиск для надання кредитів під сумнівні проекти, державні банки часто мають велику частку проблемних кредитів.

- Потреба в капіталі: Державні банки можуть потребувати додаткової капіталізації, щоб зміцнити свою фінансову стійкість і дотримуватися міжнародних стандартів капіталу.

- Необхідність удосконалення управління ризиками: Державні банки повинні активно працювати над удосконаленням своїх систем управління ризиками, включаючи ризики, пов'язані з кредитом, процентами та операціями, щоб вони були стійкими та надійними.

Незважаючи на дані труднощі, державні банки мають потенціал для зростання, зокрема: державні банки можуть відігравати важливу роль у фінансуванні проектів, спрямованих на соціальний розвиток і підтримку вразливих груп населення; державні банки можуть покращити доступ до фінансових послуг для населення, особливо в сільських та віддалених районах, розширюючи свою мережу відділень і філій; державні банки можуть

створювати нові фінансові продукти та послуги, щоб задовольнити потреби різних груп клієнтів і сприяти інноваціям в економіці; державні банки можуть залучати фінансування та експертну підтримку міжнародних фінансових організацій, щоб реалізувати стратегічні проекти та модернізувати свою діяльність.

Не варто забувати про такі проблеми як висока інфляція, девальвація національної валюти, зростання проблемних кредитів у кредитному портфелі банків і скорочення обсягів кредитування економіки. Крім того, необхідно вдосконалити фінансові інструменти та механізми для фінансування різних секторів економіки. Можливі способи виходу з цієї складної ситуації:

1. Реформування монетарної політики: На тлі складної економічної ситуації Національний банк України може розглянути можливість перегляду стратегії досягнення інфляції та впровадження більш гнучких інструментів монетарної політики, щоб забезпечити фінансову стабільність.

2. Удосконалення фінансових інструментів: необхідно активно працювати над створенням і впровадженням нових фінансових інструментів і систем фінансування, які відповідають потребам різних секторів економіки та сприяють економічному зростанню.

3. Підтримка банківської системи: НБУ може розглянути можливість допомогти банківській системі різними способами, такими як зниження облікової ставки, надання фінансової підтримки та ліквідності, а також створення спеціалізованих фінансових установ для розгляду та рефінансування кредитів, які мають проблеми.

4. Створення додаткових регуляторних механізмів: НБУ може впроваджувати нові регуляторні механізми та заходи для підтримки фінансової стабільності, такі як стрес-тестування банків, посилення контролю за кібербезпекою та регулювання ринків.

Загалом, для розробки та впровадження комплексного плану заходів, спрямованих на стабілізацію та відновлення економіки України, НБУ повинен

активно співпрацювати з урядом, банківською системою, регуляторами та іншими громадськими організаціями.

Міністерство фінансів України визначило наступні стратегічні цілі діяльності державних банків під час воєнного стану та післявоєнного відновлення економіки[6]:

- забезпечення фінансової підтримки важливих галузей економіки та підприємств (об'єктів) критичної інфраструктури;
- забезпечення доступності банківських послуг для захисту прав споживачів, зокрема соціального захисту населення за умови відсутності фізичної загрози працівникам банку;
- створення умов для швидкого відновлення повного спектру банківських послуг;
- забезпечення функціональності та безперервності роботи банків державного сектора; створення, налагодження та підтримка ефективних систем безпеки;
- забезпечення безперебійної ефективної роботи керівників банку для прийняття необхідних управлінських рішень;

Банки зберігають достатню норму ліквідності. За останні два роки коефіцієнти LCR зросли та в разі перевищують нормативні вимоги. 46% чистих активів складаються з високоліквідних активів. У гривневих високоліквідних активах переважають депозитні сертифікати та ОВДП, а у валютних – кошти на коррахунках в іноземних банках. Частка останніх поступово зменшується через поступове приведення національних вимог до структури високоліквідних активів в іноземній валюті до європейських вимог, тобто виведення з їх складу коррахунків у банках. Банки мають достатній запас міцності, щоб протистояти ризикам ліквідності під час війни.

Протягом 2023 року Ощадбанк дотримувався нормативів ліквідності (див. табл.3.1.), встановлених Національним банком України. Станом на 01.01.2024 коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR) за всіма валютами становить 280%, що перевищує нормативне значення понад 100%, а коефіцієнт покриття

ліквідністю (LCR) в іноземних валютах становить 315%, що перевищує нормативне значення понад 100%. Крім того, коефіцієнт чистого стабільного фінансування (NSFR) становить 199%, що перевищує нормативне значення понад 100%.

Таблиця 3.1.

Нормативи ліквідності АТ «Ощадбанк» станом на 01.01.2024*

Норматив	Станом на 01.01.2024	Нормативне значення
LCR за всіма валютами	280%	>100%
LCR в іноземних валютах	315%	>100%
NSFR	199%	>100%

*Джерело: складено автором на підставі [13].

У 2023 році Ощадбанк постійно підтримував достатній запас первинної ліквідності, який складається з каси, коррахунків у НБУ та інших банків, а також вторинної ліквідності, яка складається з портфеля ОВДП та депозитних сертифікатів НБУ. Наявність великої кількості ліквідних активів у портфелі Ощадбанку дозволяє покривати відтоки коштів клієнтів без загрози стабільності бізнесу.

В умовах воєнного стану банк продовжує зберігати стійку позицію незважаючи ні на що. Рекордна частка коштів клієнтів у фінансуванні завдяки стабільним припливам коштів клієнтів, які надходять до банків переважно в гривні, що дозволяє банкам фінансуватися лише за рахунок цих коштів. Наприкінці року частка зобов'язань банків зросла до 92.5%, що становить історичний рекорд. Банки не мають проблем із управлінням ліквідністю, оскільки вони мають достатньо високоліквідних активів.

Отже, державні банки України відіграють значну роль в економіці країни. Державні банки, які мають найрозвиненішу мережу відділень, повинні продовжувати бути провідними у програмах державної економічної допомоги. На даний момент часу, державні банки стикаються з багатьма проблемами,

включаючи проблеми з кредитними портфелем, потребу в капіталі та необхідності удосконалення управління ризиками. Погана кредитна політика може призводити до великої частки проблемних кредитів у їхньому портфелі. Додаткова капіталізація необхідна для зміцнення фінансової стійкості та відповідності міжнародним стандартам капіталу. Крім того, удосконалення систем управління ризиками, включаючи кредитні, процентні та операційні ризики, є ключовим аспектом для забезпечення стійкості та надійності державних банків. Особливо важливим зараз є ефективне регулювання банків державного сектору, щоб забезпечити стабільність банківської системи, для економіки та безпеки держави під час війни та після війни.

3.2 Стратегія держави щодо розвитку АТ «Ощадбанк»

Довоєнна стратегія розвитку держави щодо розвитку АТ «Ощадбанк» передбачала, його приватизацію 4 роки. У лютому 2022 року стратегічні виклики та завдання банку були переглянуті через повномасштабне вторгнення.

Стратегія розвитку Ощадбанку на 2021–2024 роки передбачала продовження його функціонування як провідного універсального банку України, зосереджуючись на таких основних компонентах: універсальний банк який зберігає свої позиції в роздрібному кредитуванні та комісійних продуктах, зберігає провідні позиції в секторах корпоративного бізнесу, мікро, малого та середнього бізнесу та зменшує частку державних підприємств; демонструє розвинуту лінійку кредитних продуктів, показує стійкий рівень прибутковості та ефективності.

Ощадбанк розробив стратегічний документ на період воєнного стану, який включав десять пріоритетних бізнес-завдань та операційних пріоритетів (операційна діяльність, управління ризиками, персонал і правова робота). Цей документ був розроблений, щоб керувати основними стратегічними напрямками діяльності банків державного сектору під час воєнного стану та післявоєнного відновлення економіки.

Стратегічні цілі Ощадбанку в період воєнного стану:

1. Забезпечити фінансову підтримку пріоритетних галузей економіки та підприємств (об'єктів) критичної інфраструктури. Тобто створення різного роду програм, яке сприяє та кредитує важливі галузі економіки, такі як виробництво енергії, транспортна інфраструктура, медичні установи тощо;
2. Зберегти доступність надання банківських послуг для забезпечення захисту прав споживачів, зокрема в рамках соціального захисту, за умови відсутності фізичної загрози працівникам банку. Підвищення кібербезпеки для захисту конфіденційності та безпеки фінансових операцій клієнтів, розробка програм соціального захисту, спрямованих на забезпечення фінансової допомоги вразливих груп населення;
3. Створити умови для швидкого відновлення надання банківських послуг у повному обсязі для забезпечення безперервності роботи. Це може бути забезпечення належного резервування та зберігання даних, щоб забезпечити швидке відновлення банківської інформації після кризових ситуацій або аварій;
4. Розгорнути ефективну систему фізичної безпеки (Центрального апарату та відокремлених підрозділів, у тому числі безпеки працівників), безпеки операційних систем, зокрема з використанням хмарних технологій та зосередженості на кібербезпеці. Зокрема встановлення системи моніторингу та виявлення потенційних небезпек для співробітників банку та клієнтів, а також застосування нових технологій і хмарних рішень для захисту операційних систем банку від кібератак;
5. Впровадити додаткові заходи, спрямовані на зниження ризиків, у тому числі реалізацію специфічних загроз воєнного часу (зокрема фізичної, фінансової безпеки, кібербезпеки, безпеки операційних систем), ліквідацію та/або мінімізацію наслідків реалізованих загроз кризових ситуацій. Наприклад розробка стратегій реагування на кризові ситуації та планів взаємодії з іншими регуляторами та установами;
6. Забезпечити безперебійну ефективну роботу управлінської функції та прийняття рішень на високому рівні;

7. Зберегти фінансову стійкість, забезпечити раннє виявлення та оперативне реагування на загрози стійкості. Це може бути вдосконалення методів моніторингу та раннього виявлення фінансових ризиків для збереження банківської стійкості. Розробка та реалізація стратегій для відновлення фінансової стійкості та реагування на потенційні кризові ситуації [14].

Відповідно до стратегічного документа Ощадбанку на період воєнного стану визначено бізнес пріоритети, зокрема це підтримка релокації підприємств з регіонів, що постраждали від бойових дій, підтримка аграрного сектора, підтримка експортно орієнтованого бізнесу та такого, що замінює імпорт з росії та білорусі, підтримка підприємств критичної інфраструктури, забезпечення продовольчої безпеки та доступності для людей, підтримка громадян у частині забезпечення житлом, оперативна підтримка малого та середнього бізнесу, продовження цифровізації сервісів для фізичних осіб, утримання пасивів та комісійних доходів [12].

З метою зменшення кількості активів, які не працюють, Ощадбанк продовжує використовувати всі наявні інструменти врегулювання заборгованості та максимально ефективно розподіляти часові та людські ресурси за відповідними напрямками роботи з проблемними активами.

Важливість банківської діяльності під час війни зростає, і проблеми з підтримкою конкурентоспроможності банків загострюються. Це вимагає підлаштування банківської системи до нових обставин, посиленого контролю проблемних кредитів і моніторингу вартості ризику.

З початку 24 лютого 2022 року Ощадбанк постійно розробляє та вживає заходи для підтримки мікро-, малого та середнього бізнесу, а також великого підприємництва, враховуючи його важливу роль і значення для економіки країни.

Ощадбанк продовжує робити все можливе, щоб гарантувати досягнення цілей і виконання завдань, визначених Стратегією управління проблемними активами та Оперативним планом реалізації стратегії управління проблемними

активами. Цільові показники демонстрували зменшення обсягу проблемної заборгованості, визначеної бізнес-планом, на відповідний плановий період.

Таким чином, можна зробити висновок, що стратегічний план або стратегія розвитку є життєво важливим для державного банку, оскільки визначаються пріоритетні напрями діяльності, гарантується ефективне управління ресурсами та відбувається досягнення економічних і соціальних цілей. Ці напрями включають підтримку малого і середнього бізнесу, фінансування інфраструктурних проектів та впровадження інноваційних фінансових продуктів. Стратегія також допомагає державному банку враховувати ризики та розробляти стратегії для мінімізації цих ризиків. Забезпечуючи прозорість і підзвітність і підвищуючи довіру до банку, стратегія розвитку має враховувати інтереси уряду, громадян і бізнес-спільноти. Крім того, необхідно впроваджувати інновації та технологічні вдосконалення, щоб банк міг працювати ефективніше та надавати кращі послуги.

ВИСНОВКИ

В сучасних політичних та економічних умовах в яких знаходиться Україна, особливо важливим є підтримка банківського сектору, а в особливості державних банків. Державні банки залишаються ключовими у економіці країни, відіграючи важливу роль у забезпеченні доступу до фінансових послуг для населення та підприємств. Наразі однією з основних проблем, які повинні бути вирішені під час розвитку економіки України, є створення ефективної банківської системи. Одним із основних пріоритетів державних банків є допомога громадянам і підприємствам у доступі до фінансових ресурсів, особливо в тих областях і сферах, де приватні банки можуть не бути достатньо привабливими.

Сучасний стан та розвиток державних банків стикається з рядом проблем та викликів. До них відносяться проблеми з кредитним портфелем, потреба в додатковій капіталізації та необхідність удосконалення управління ризиками. Для забезпечення стійкості та ефективності державним банкам необхідно проводити системні реформи, дотримуватися іноземних стандартів прозорості та відповідальності, а також співпрацювати з міжнародними організаціями та експертами для впровадження найкращих практик та міжнародних стандартів.

Провівши аналіз поточного стану державних банків та особливостей їх розвитку в Україні можна охарактеризувати фінансовий стан АТ «Ощадбанк» як задовільний. Банк демонструє стабільне зростання основних фінансових показників, незважаючи на труднощі пов'язані з повномасштабною війною. Структура активів АТ «Ощадбанк» зазнала значних змін при порівнянні з попереднім роком, грошові кошти та їх еквіваленти зросли на 19% досягнувши обсягу в 65,9 млрд грн на початку 2024 року. Кредити та аванси клієнтам збільшилися на 26% і складають 89,1 млрд грн. Інвестиції в цінні папери показали приріст на 50% і на початок 2024 року склали 173,4 млрд.грн. Основні засоби та нематеріальні активи збільшилися на 4% і становлять 12,7 млрд.грн.

Така тенденція свідчить про загальний розвиток та активність банку у різних сферах його діяльності.

Зокрема проаналізовано та розглянуто основні фінансові показники (доходи та витрати) АТ «Ощадбанк», за період 2020-2023рр. Доходи АТ «Ощадбанк» зросли на 67% у порівнянні між 2020-2023 роками. Найбільшу частку у структурі доходів займають процентні та комісійні доходи. Що свідчить про стабільний розвиток банку та його здатність адаптуватися до змін у фінансовій сфері. Щодо витрат, то вони показують висхідну тенденцію протягом 2020-2023рр. Порівняно з 2020 роком, витрати АТ «Ощадбанк» значно зросли у 2023 року - на 72%. Лівову частку у структурі витрат АТ «Ощадбанк» займають відповідно операційні та комісійні витрати, що свідчить про інтенсивний розвиток банківської індустрії та розширення спектру її послуг у цей період.

В умовах воєнного стану банк продовжує зберігати стійку позицію. Про це свідчить рекордна частка коштів клієнтів у фінансуванні завдяки стабільним припливам коштів клієнтів, які надходять до банків переважно в гривні. Банк не має проблем із управлінням ліквідністю, оскільки володіє достатньою кількістю високоліквідних активів. Розрахунок коефіцієнтів ліквідності показав, що АТ «Ощадбанк» дотримується нормативів ліквідності встановлених НБУ і підтримує достатній запас первинної ліквідності незважаючи на проблеми та вплив зовнішніх та внутрішніх факторів.

Отримані в ході дослідження результати показують, що АТ «Ощадбанк» успішно подолав виклики пов'язані з повномасштабним вторгненням та зміг продемонструвати стійкість та ефективність, зберігши свою прибутковість. Діяльність банку була прибутковою протягом аналізованого періоду, про що і свідчать його фінансові результати. Ощадбанк був і залишається ключовою частиною банківського сектору України.

АТ «Ощадбанк» займає лідируюче місце на банківському ринку, про що говорять такі фактори як, активне розширення клієнтської бази, мережі відділень та активна співпраця з міжнародними партнерами.

АТ «Ощадбанк» є стратегічно важливим банком, про що свідчить стратегія держави щодо розвитку банку, яка спрямована на зміцнення його ролі як ключового фінансового інституту, здатного забезпечувати стійкий розвиток економіки країни.

Отже, ефективне функціонування та розвиток АТ «Ощадбанк» і в цілому державних банків України залежать від багатьох факторів. Передусім, це включає стабільну макроекономічну ситуацію, яка дозволить державним банкам здійснювати діяльність у стабільному економічному середовищі. Також необхідно продовжувати проводити реформи в банківському секторі, щоб підвищити його фінансову стійкість і ефективність. Це включає в себе підвищення прозорості діяльності, покращення процедур корпоративного управління та впровадження сучасних методів управління ризиками. Необхідно збільшити здатність фінансування проектів, спрямовані на соціальний розвиток і підтримку вразливих груп населення. АТ «Ощадбанк» повинні розширювати свою мережу відділень і філій, щоб покращити доступ до фінансових послуг для населення, особливо в сільських та віддалених територіях, а також необхідно створювати нові фінансові продукти та послуги, щоб задовольнити потреби різних клієнтів. Зокрема варто спрямовувати зусилля на впровадження нових цифрових технологій, що відкриє державним банкам нові можливості для покращення обслуговування клієнтів і зниження операційних витрат.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України “Про банки і банківську діяльність” від 07.12.2000 № 2121-III (зі змінами) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 17.03.2024)
2. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 23.03.2024)
3. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://minfin.com.ua/> (дата звернення: 25.03.2024)
4. Офіційний сайт Міністерства фінансів України: Звіти по державних банках. URL: <https://mof.gov.ua/uk/zviti-po-derzhavnih-bankah-fin> (дата звернення: 28.03.2024)
5. Звіт Національного банку України про фінансову стабільність. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2023-H2.pdf?v=6 (дата звернення: 29.03.2024)
6. Офіційний сайт Ощадбанку. URL: <https://www.oschadbank.ua> (дата звернення: 04.04.2024)
7. Міністерство фінансів України: Основні (стратегічні) напрями діяльності банків державного сектору на період дії воєнного стану та післявоєнного відновлення економіки. Київ, 2022. URL:<https://mof.gov.ua/storage/files.pdf> (дата звернення 04.05.2024)
8. Національний банк України: Огляд банківського сектору Листопад 2023 URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2023-11.pdf?v=7 (дата звернення: 19.04.2024)
9. Офіційний сайт Міністерства фінансів України: Кількість банків України. URL:<https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/count/> (дата звернення:28.03.2024)

- 10.Звіт про управління АТ «Ощадбанк» 2020. URL:
https://www.oschadbank.ua/uploads/0/1168-oschadbank_2020_ukr_separate_fs.pdf (дата звернення: 15.04.2024)
- 11.Звіт про управління АТ «Ощадбанк» 2021. URL:
https://www.oschadbank.ua/uploads/1/7587-oschadbank_2021_ukr_separate_fs.pdf (дата звернення: 16.04.2024).
- 12.Звіт про управління АТ «Ощадбанк» 2022 URL:
[file:///C:/Users/BB3F~1/AppData/Local/Temp/Rar\\$DIa2032.35043/OBU%202022%20-%20\(UKR\)%20Separate%20FS.pdf](file:///C:/Users/BB3F~1/AppData/Local/Temp/Rar$DIa2032.35043/OBU%202022%20-%20(UKR)%20Separate%20FS.pdf) (дата звернення: 16.04.2024).
- 13.Звіт про управління АТ «Ощадбанк» 2023. URL:
https://www.oschadbank.ua/uploads/3/18470-obu_2023_ukr_separate_fs.pdf
(дата звернення: 17.04.2024).
- 14.Консолідований звіт про управління АТ «Ощадбанк» 2024. URL:
SSBU_sep_UKR_1Q_2024.pdf (дата звернення: 30.04.2024)
- 15.Косова Т.Д. К 71 Аналіз банківської діяльності: Навч. пос. – К.: Центр
учбової літератури, 2008. – 486 с. / С. 279.
- 16.Банківська система : навчальний посібник / Ю. Є. Холодна, О. М. Рац. –
Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 316 с. / С. 15. URL:
<http://www.repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/11976.pdf>
- 17.Банківська система України та її роль у розвитку реального сектору
економіки / Андрейків Т. Я., Кицун С. М., Курят О. О. / С. 130-134. URL:
<https://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/DOI/2522-1205-2019-58-18.pdf>
- 18.Акімова Л. М. Банки з державною участю: оцінка ризиків високої частки
їх капіталу в банківському секторі та шляхи їх мінімізації / Л. М. Акімова,
М. М. Любовська // Вісник НУВГП. Економічні науки : зб. наук. праць. –
Рівне : НУВГП, 2020. – Вип. 1(89). – С. 3-13. / URL:
<http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/18252>
- 19.Управлінський облік: приклади, задачі, тести. Навчальний посібник
Тернопіль, ЗУНУ – 2020 / С. 19.

20. Банківські операції: в схемах, таблицях, коментарях : навч. посібник. / уклад. : О.М. Гладчук, І.Я. Ткачук, В.М. Харабара. – Чернівці : Чернівецьк. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. – 208 с. / С. 7. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/BA.pdf>
21. Банківські операції навчальний посібник та практикум / С.П. Прасолова, О.С. Вовченко – К. : «Центр учбової літератури», 2013 – 568с. / С.17-25. URL: https://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/2023/Prasolova_2013_568.pdf
22. Костюк В. А., Дятленко В. Є. Управління доходами та витратами банку. Гроші, фінанси і кредит. 2017. № 12. С. 150-154.
23. Сисоєнко, І. А., & Карлюка, Д. О. (2022). Аналіз процентних та комісійних витрат банківської установи. *Економічний простір*, (179), С. 116-120. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/179-17>
24. Сучасний стан та пріоритети модернізації фінансово-економічної системи України: матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених. / С. 194. URL: https://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/pidrozdily/Naukovo_Doslidna_Chastyna/Docs/Zbirnik_konferencija_19.11.2020.pdf
25. Федевич Л.С., Ливдар М.В., Межирицька Я.В. Банківська система України: сучасний стан та перспективи розвитку. *Економіка і суспільство*. Випуск 21. 2020. С. 21-27. URL: <https://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/25/24>
26. Оцінка фінансових результатів банківської діяльності evaluation of financial results of banking activity Сисоєнко І.А. к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Херсонський національний технічний університет Карлюка Д.О. / С. 3-5. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/41_2020_ukr/50.pdf
27. Омельченко, О. Ю. Види доходів та витрат банку, їх облік в умовах дії нового податкового поля / О. Ю. Омельченко // *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. – 2013. – № 1. / С. 83-88.

28. Андреева О.В. Банківська система України: стан та тенденції розвитку. Зб. наук. праць ДУІТ, серія «Економіка і управління», 2023, Вип. 53. / С. 49-56. URL: <https://em.duit.in.ua/index.php/home/issue/view/7/7>
29. Гладчук О. М. Тенденції функціонування державних банків України в сучасних умовах / Гладчук Ольга Михайлівна, Марич Максим Григорович // Галицький економічний вісник. — Т. : ТНТУ, 2023. — Том 84. — № 5. / С. 99–106. URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/43118>
30. Ксьондз С.М., Степанишена А.П. Сучасний стан банківської системи України. / С. 3-6. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1204/1159>
31. Тисячна Ю. С. Сучасний стан та розвиток банківської системи України в контексті забезпечення безперервності відтворювальних процесів / Ю. С. Тисячна // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. – 2012. – № 4. – С. 28–51.
32. Федевич, Л., Ливдар, М., & Межирицька, Я. (2020). Банківська система України: сучасний стан та перспективи розвитку. / С.22-25. URL: <https://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/25/24>
33. Огородник В. В. Сучасні тенденції розвитку банків із державною участю в Україні. 2018. - № 4 / С. 206-212.
34. Гатаулліна, Е., & Клименко, М. (2022). Особливості сучасної структури банківської системи України. *Економіка та суспільство*, (37). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-27> / С.2-5.
35. Демчук Н. І., Пархоменко Ю. В. Сучасний стан банківської системи України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. Вип. 3. / С. 95–97.
36. Письменна К. Шляхи оптимізації доходів та витрат банку. *Ефективна економіка*. 2012. № 3. / С. 15–18.